

Zwolsche kroniek van 1520 tot 1526

Editie J.W. Mulder

bron

J.W. Mulder (ed.), *Zwolsche kroniek van 1520 tot 1526*. De erven J.J. Tijl, Zwolle 1898

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_zwo001zwo101_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren i.s.m.

en NWO

Voorbericht.

In de najaarsvergadering onzer Vereeniging van 1890 werd door mij een tot het oud-archief van Zwolle behoorend handschrift ter tafel gebracht en met een kort woord besproken. Daarbij kon ik wijzen op de belangrijkheid van zijn inhoud - een door een tijdgenoot geschreven kroniek omtrent den in 1520 tusschen Zwolle en Kampen ontstanen twist over een door laatstgenoemde stad geheven tol op het Zwarte Water.

Die twist¹⁾ met den daaruit ontstanen krijg tusschen beide steden, waarbij Zwolle zijn toevlucht nam tot den Hertog van Gelder en daardoor Overijssel als het ware prijs gaf aan de heersch- en plunderzucht van haren ervvijand, zijn in deze kroniek uitvoerig beschreven, terwijl copieën van verschillende daarop betrekking hebbende stukken deels aan den tekst voorafgaan, deels daarin zijn opgenomen.

Dat handschrift beschouw ik als een uitnemende basis voor de speciale uitgave van Overijsselsche stukken van 1520 tot 1528, met welk laatste jaar Overijssel, afgemat van den nog pas bedaarden krijg binnen zijne grenzen en niet ver meer af van zijn oeconomischen ondergang, den scepter van den machtigen

1) Ook van den Kamper kroniekschrijver Johan van Breda kwamen omtrent dezen twist belangrijke mededeelingen tot ons. Cf. Kamper Kronijken II. Uitgeg. door de Ver. tot beoefening van Ov. R. en Gesch., Deventer J. de Lange 1864, blz. 51 en vlg.

IV

Karel den Vijfde verkoos boven het deerlijk verzwakt landsheerlijk gezag van de Utrechtsche Bisschoppen, van wier onmacht in regeerings- en krijgsbeleid het in die jaren de wrange vruchten maar al te vaak had moeten plukken.

Destijds was ik dan ook voornemens dat handschrift in de werken der Vereeniging uit te geven, onder toevoeging van verdere op dien tijd betrekking hebbende archiefstukken, om daarmede een zoo volledig mogelijk overzicht te leveren van die voor Overijssel v.n.l. om hare gevolgen zoo belangrijke periode, terwijl ik mij tevens voorstelde in eenige afzonderlijke bladen een beschouwing over den inhoud dier uitgave te geven.¹⁾

Dat plan, waaraan de vergadering toen hare goedkeuring schonk, heb ik niet ten uitvoer gebracht. Het voor dien arbeid vereischte uitvoerige onderzoek in de Overijsselsche archieven had ik nog slechts voor een klein deel kunnen verrichten, toen ik door verandering van werkkring Overijssel's hoofdstad als woonplaats ging verwisselen voor die des Rijks. Van toen af werd mij verder onderzoek ondoenlijk.

Allicht zijn er in Overijssel die lust gevoelen tot voortzetting van dezen, m.i. zeer loonenden, doch voor mij niet meer uitvoerbaren arbeid. Om daartoe gelegenheid te geven, lever ik thans hetgeen ik sedert lang had bewerkt, n.l. de basis voor dien arbeid, de genoemde kroniek, die bovendien de aandacht van de beoefenaars onzer taalgeschiedenis ten volle verdient.

Mij rest thans nog een beschrijving van het handschrift te geven. Het is een stuk in quarto formaat,

1) Cf. verslag der najaarsverg. 1890, bl. 14.

vervat in vier quaternen en twee losse bladen, waaromheen verscheidene beschreven schutbladen, terwijl het geheel is genaaid in een perkamenten omslag. De inhoud dezer schutbladen heeft op het Hs. geen betrekking en bestaat, behalve uit eenige in het Latijn geschreven stukken, proza en verzen, uit een brief van Everhardus Vossius(?) aan Johan van Starg(?). Deze is mede in het Latijn geschreven en gedateerd op 23 Dec. 1576.

De perkamenten omslag heeft blijkbaar deel uitgemaakt van een zeer ouden en kostbaren Latijnschen Codex en bevat een paar sierlijk bewerkte doch beschadigde miniaturen, terwijl de tekst er van voor een deel is geschreven in vergulde letters, en o.a. een deel der brieven van Paulus inhoudt.

De kroniek is m.i. tijdens de daarin vermelde gebeurtenissen geschreven. Dit valt behalve uit den vorm der letters en verschillende plaatsen van den tekst op te maken uit het slot, waar de schrijver met zijn verhaal gevorderd zijnde tot 1526, eensklaps afbreekt met: *finisz est Anno etc. XXVI*. Wie de kroniekschrijver is geweest, bleek mij niet, wel is uit het rijm, dat hij aan zijn eigenlijk verhaal doet voorafgaan (blz. 5), te besluiten, dat hij tot de Zwollenaren behoorde, doch allerminst tot de kriegsgezinde partij. In dat inleidend woord doet hij zich tevens als een beoefenaar van het vers kennen. Immers behooren, naar ik meen, de achter elkander doorlopende regels daarvan aldus gelezen te worden:

Dese nabescreven gedichte gemact,
 Van alle onse arronghe ende twijsth gehat,
 Welke niet all in onsse eeren sinnen buten ghestelt.
 Sullen wy ons allen stellen in Gods ghewelt
 Ende tsamen vreden voerstaen,
 Soe mach alle onse twijsth werden ghedaen.

VI

Hadden desse twyste niet ghewest,
Zsuolle hadde in gueden vreden ghewest.
Dat hyer toe lanck of toe korte is ghescreven,
Dijet lest die wyll dyt tot vrede ende eendrachticheit overlesen.

Het handschrift is hier en daar zeer moeielijk leesbaar, en omtrent meer dan één woord heb ik mij bij het afschrijven tot gissingen moeten bepalen.

Waar dit het geval was, heb ik dat in de uitgave doen uitkomen met cursieven letter en vraagteeken. Hoe het in het Zwolsche archief gekomen is, heb ik niet kunnen nagaan. Uit eene aanteekening op het laatste schutblad blijkt dat het in 1656 in handen van G. van Luyck was en toen van dezen overging aan een naamgenoot van hem. Die aanteekening luidt: *G. v. Luyck dedit mihi den 19 Juni 1656 get. G. v. Luyck.* Meerdere personen van dien naam hebben in de 16e en 17e eeuw de destijds onder het beheer der stad gebrachte geestelijke goederen geadministreerd. Zoo treffen we in 1589 Jacob- en van 1611 tot 1616 Gerrydt van Luick als zoodanig aan.¹⁾ Dit gevoegd bij de omstandigheid dat het Hs. is genaaid in met Latijn geschreven schutbladen en in een blad van een Latijnschen Codex maakt het voor mij vrij wel aannemelijk dat het uit een der mannenkloosters te Zwolle afkomstig is.

ROTTERDAM, Mei 1898.

J.W. MULDER.

1) Cf. mijn rapport over de Predikantstraktementen te Zwolle (Zwolle La Rivière en Voorhoeve 1894) blz. 28 en 38.

Copija der ridderscap ende steden van vrede, anno XXII.

Wy, Herman van Keppell ende Henric van Essen ende voert ghemene ridderscap des landes van Zallant, Reynolt van Coeforden ende Gerrijt van Langen ende voert ghemene ridderschap des lands van Twenthe, ende wy, burgermeisteren, scepenen ende rade der steden Deventer ende Campen, Oldenzaell, Steenwijck, Hasselt, Vollenhoe, doen kont ende bekennen vermitss desen openen breve voer onse ende onssen nacoemelingen: alsoe de doerluchtige hoechgeboren vermogende ffurst ende here, heer Kaerle, hartoech van Gelder ende van Gulick ende Greve van Sutphijn etc. mit ons ende den samenden Aversticht van Utrecht ende wij mit siner ffursteliker gheneden ter eere Gods almachtich, Maryen synre ghebenedider moder en des hemelschen *Heers?* durch tusschenspreken gueder fronden al sullic arronghe, twysth ende vede enen titlanc bijs noch tusschen siner g. landen ende den Averstichte van Wttert ghewest, sint eens ghewerden, alsoe dat sine ff. g. mitten Averstichte vorsz. allen ridderscappen, steden, ende sloten, vleckten, landen ende allen anderen ondersaten daer onder ghekoemen nu vort an ene ewijghe soene en vrede sall ende wijll onderhouden, nae vermogen segel ende breven ons wederomme van siner ff. g. gegheven, soe laven ende sekeren wy wederomme voer ons ende dat ghemeene Aversticht, soe dat mit ons desen vreden ende soenen

sementlic is inghegaen mitten ffursten van Gelder vorscr. ende mit alle siner ff. g. landen ondersaten ende bewanten vrede ende vruntscap tonderhalden; tegens siner ff. g. off siner g. landen ondersaten noch bewanten niet thoe doen off wthen sloeten, steden, ende vleckten dess Auerstichts tlaten geschien in eniger maniren ghedurende den tyt lanc van den leven ons g.h. van Wttrecht nu ter tit off soe lange sijn ff. g. idt bysdom van Wttert besittet, then weer syn ff. g. sick middeler tit mitten ffursten van Gelder verdroget. Ende inghefalle deselve onse g.h. van Wttert daeromme ijtsswes doonde werde, daer toe ende sullen wij mitten Auersticht sinen g. gheen assistentsy doen, off wt onssen steden, sloten, of vleckten laten gheschijen hemelic noch apenbaer. Voert sullen wij riddercap, steden groet ende cleijn, sloeten ende landen van Auerijssell vorsz. ghenen heren van Wttert voort ahn then ewygen dagen accepteren, hy weer ghecoren off gheset in wat maniren dattet wesen mochte, de selve heer van Wttert sal irstens laven ende ghenoechsam sekerheit doen mitten ffursten ende furstdom van Gelder siner g. landen ende bewanten vrede ende eendachdrachticheit sin leven lanc, of dewile sine g. heer van Wttert is, tonderhalden. Ende deselve heer van Wttert sal sich irstens mitten ffursten van Gelder verenigen ende van allen ghebreken to beyden tsieden verdragen, alsoe dat sine gen. des toe vreden sint. Ende off dat verdrach tusschen den beiden ffursten van Gelder ende van Wttert vorsz. niet treffen en wolde, sollen hoer gen. beiden enen ffurste daer toe nemen, waerbij deselve gebreken neder ghelacht ende gheslechtet mogen worden. Oeck is bevoorwart of enige van de ridderscap, kleine steden, sloeten, vleckten off ondersaten desen vrede

van den Aersticht ende verbonde niet medebegrepen wesen wolden, sullen wij nochtans mitten anderen steden kleyn ende groet, ridderscap, sloeten, husen lande, ende ondersaten, desen vrede ende soene oprechtich sonder in breken onderhouden ende den fursten van Gelder mitten onwilligen laten bewaren. Voert an sullen in ende wthemessche then beiden tsiden bijnnen ende buten steden, sloten, ende vleckten met malkanderen mogen kijren, verkiren, conversiren, hoere koepmenschappen ende neringhe thoe water ende thoe lande voer hantiren op ghewonteliken toll ende wechgelt vry, velich ende onghelet, ghelic as dat in tiden des vreden. Voert sall een igelic an beyden tsiden syn guet wederomme ontfangen ende ghebruken mogen, als hy dat nu wynt. Allet vorsz. sonder arglist. Des thoe orkonde ende waerheit, soe hebben wy Herman van Keppel ende Henric van Essen vsz. voer ende mede voer alle de gansse ridderscap en de kleyne steden des landes van Zallant ende Vollenhoe tot hoere sonderlinge begeerten, ende wy Reynolt van Coverden ende Geerijt van Langen voersz. voer ons ende mede voer alle de ander gansse ridderscap, der stat Oldenzaell ende andere kleijne stedekens des landes van Twenthe tot horer allre sunderlinger begeerten, ellic onssen segell ende voert wy burgermeister, scepenen ende raden der stat Deventer onsser stat secreet segel hijer beneden an desen breeff gehangen. Gegheven int jaer ons heren Dusent vifhondert tweentwintich op den vijerden dach des maents Octobris.

Loffenisse der scepenen, malkanderen ghedaen anno XXI oculi.

Wy, burgermeesteren, scepenen ende raedt der stadt

Zsuolle samentlic van ons besonderen bekennen voer ons ende onsse nacomelingen, dat alsoe onsse g.h. van Wttert ons aver den hals drinck de van Campen myt beswaringhe van einen nijene onghewonteliken tollen, schinende den selven hoer bestadiget mach hebben, daer doer wij ghenodiget werden tot beschermen van den, oeck onsser ewiger walfaert, enen anderen beschermheren an te ropen; waer toe wy gheordinijrt ende gheschicht hebben de eersamen, onsse live mede radesfrunden ende camenars Jan van den Busch ende Jacop van Wijtman, sulx onderstaende ende to versprekende, daer dat stede hebben ende dinen wijll, beliven deselven by eeren ende trowen ingherechter eedt, stat off sy dan namaels off hoer erffgen. off deghene zij hijer toe ende by bedervenden woerden deser saken halven mit recht off ghewalt an lijeff, guet ende bloet voerder dan wij allen leden ende belast werden, dat sollen ende willen wy hem affdragen ende zij daervan ontheffen, als guede lude van eren sonder enich wederseggen, arch en lijst, ende oeck alle olde ende nijer vonden men hyer en tegens dencken mochte, wytgesondert. Dat wij met onssen stadsegel orkonde ende met onsse handen onderteykent hebben op sondach oculi Anno Dm. XXI.

Item der meenthen tekenijnghe sint gescheet, ut hic in libro habetur, Anno Dm. XXI op vridach nae Visitationis Mariae.

Eersamen, voersichtighen ende wysen, liuen besonderen guede frende. Wij hebben ween breeff ontfanghen angaende dat enighe van den ween van ons van wegghen keiserliker majesteijt off des huses van Burgondyen xv^c of xvi^c kroenen ontfanghen solden

hebben, deer menijnghe de stath van Zsuolle wederomme van den Gelderschen an die Burgonesschen daer doer toe reduciren ende toe brenghe. Soe wij dan van de sake gheheell ende niet en weten, oock van keiserliker majesteijt sullic bevell niet hebben ghehat en weten oock nymans de sullic beueell van keiserliker maiesteijt ghehat mochte hebben off noch hadden konnen, wij w daeromme anders gheen antwoert op de sake gheven ende wanneer ons eeths daer van kondich weer, wolden wij w daervan advertiren. Dat wy w alsoe in den besten voer antwoerden gheven. Hyer mit God bevolen. Datum Lewerden den XV Junij Anno etc. XXV.

Georgen Schenke, ouerheer toe Tautenberch, Romesschen keiserliker maiesteit Statholder generaell.

Desse nabeschr. ghedichte ghemaect van alle onse arronghe ende twijsth ghehat, welke niet all in onse eeren sinnen buten ghestelt. Sullen wy ons allen stellen in Gods ghewelt ende tsamen vreden voerstaen, soe mach alle onse twijsth werden ghedaen. Hadden desse twyste niet ghewest, Zsuolle hadde in gueden vreden ghewest. Dat hyer toe lanck of toe korte is ghescreven, dijet lest die wyll dyt tot vrede ende eendrachticheit overlesen etc.

Anslach tuschen Campen ende Zsuolle.

Item. Der is twijsth ghevallen tusschen den tween steden voerscr. omtrent Pinxteren Anno XVCXX omme enen toll, dat de van Campen begheerden te hebben van den vremen guederen de hoer water roerden

dree elle dijepp bij Ens ende wolden, soe men sede, dat de scepe, mit vremden gueden gheladen, solden coemen toe Campen an de welle ende betalen hoeren toll. Waeromme de van Campen hebben een Zsuollss scijpp, mit vremden gueder gheladen, anghehaelt ende beseth ende nemen van de vremde gueder tollen, ende dat Zsuolsche guet voert sonder toll laten varen, mer dit schipp van Zsuoll moste daer bliven hent Sinte Geertruijt. Doe sandet mijn g.h. Philippus mit syn diner Zsuoll, mer de van Zsuoll hebben weder beseth Maes Roeper mit noch meer burgheren ende oeck waghen ende peerden, de tsamen van Pincxteren Zsuoll hebben ghebleven hent sante Jacops avent. Doe toeghen sy hent toe Campen op sulker condicijen verdedinghet van de vyff godshusen ende ridderscap ende steden, dat se dat schypp wederomme solden senden, off sy solden wederomme in Zsuolle coemen in hoer besate; dat sy niet en hebben ghedaen noch dat schip oeck niet ghesant, eert myn g.h. voerscreven sande, ende se hebben hoer ere ende eeth laten staen. Nae der tyt moste nijmant van Campen binnen Zsuolle noch de van Zsuolle daer coemen noch gheen coemenscap of maesscap myt den anderen hebben ghehat. Doe ten lesten hebben sommighen van Campen merct toe Franckusss gheholden, soethet anghebracht wert. Nochtanss sede de wert ende de lude oeck mit hoeren eeth hoeldende, dat het soe niet en wass. Waer wijth de van Campen verbijtert werden ende haelden alle de Zsuolsche besten, de se becoemen konden en doe toeghen de van Zsuolle wijth ende toghen voer Campen mit bussen ende begheerden mitten den van Campen te slaen ende schoeten wall dremaell mitter halven slanghen toe Campen inde

stath ende nemen oeck mede alle de besten, de daer ommelanks der brugghen ghenghen ende de van Campen schoten doe een schoemaker ende wonden oeck noch enen man. Daerna toghen de van Campen ende branden dat waekhuss toe Koeten ende boerden de scholde in den gront, mar doe de statt Zsuolle doe de wyth quam, weren sy alle wech. Na der tijt sint de van Campen ghecoemen des middernachtes ende hebben enen ganssen hoep husen ghebrant op den Voerster dyck ende de van Zsuolle hebben se veriacht hen ande stowdijck, daer sy hoer scepen hadden ligghen ende doe verloren wy well II doeden, soe dat wij malkander groeten schaden deden. Nochtans wij se stercker noech waren, soe is toe Deunter ghesloeten op sinte Benedictus dach Anno XXI van de ghedeputerden myns g.h. dat een yttelic solde varen sonder toll ende ien yttelic solde syn ansprake ende replicacy ende duplicacy, triplicacy in scryfft gheven, de van Campen eyrst na de van Zsuolle, daer se an beyden tsiden mede wijnnen ende verlisen wolden de gherechticheit des toeells, daer men de sentency van solde gheven by rade ende deputierden des Neder- en Overstichtes van Wttrecht in presenty myns g.h. Philippus van Borgondijen ouer sess weken daernaevolghende. Ende hyer entusschen wert all hemelic ghecommunicijert mitten Geldersschen tot verderffnisse tlants, als men ghenoechsam ghesyen hefft.

Item soe sint ghetoeghen uijth van Zsuolle: Robert van Ittersum ende Albert Wycherinck omme de sentencij te hoeren teghen de van Campen; soe wolde se myns g.h. Philippus hebben op Wijck ende sy bleven bijnnen Wttrecht ende dat mijste deell de gheven de

sentencij voer onss. Ende myns g.h. Philippus de bereepp de sentencij voer den Keiser, dat daer sulx solde werden gheventiliert ende twelke ghedaen wert hadde wijtrecht anghemerct, omme dat myn g.h. ansacht de verbitterheit der twijer steden ende wolde sulx onder de voeten hebben ghetreden. Ende deden wijthseth eene schattinghe by consent der twijer. Zsuolle stont des teghen vyff oert schylts omme de onlusten an beiden tsiden neder te legghen ende de sentencij van den Keiser weder toe reduciren ende alle dinck in gueden punten te brenghen, welke doe de van Zsuolle behinderden. Mer se hebbent sint well moghen syen, dat men van velen erven well hefft ghegheven xxv olde schilden. Soe sint de van Zsuolle. Nadeen dat se hoer schip weder hadden ende ellic mochte varen waer hij wolde ende ons niet een meer in der hant off ghevanghen wert off een huuss offgebrant wass, dat seer eerlich voer de stath Zsuolle hadde ghewest, ende toghen to den hartoech van Gelder dat de hoer recht solde verdedinghen op sulker menijnghen wes hy in woerve?, solde tot behoeff wesen van sinte Marten, ende ellic solde by lyff ende guet ende ere bliven alse dessen breek inholt de hyrnae volghet:

Littera Ducis Geldriae.

Wy Kaerle, van den ghenaeede Gods hartoech van Gelder ende van Gulick ende Greve van Zutphen etc. doen kont: Alsoe onse neve bisscop Tutrecht der eersamer stath Zsuolle teghen gode reden ende alle billicheit, des twysten halven zy mitten van Campen toe doen hebben ghehat, boven hoer priuilegijen ende dat sy de sake siner liffden ende der lantscap submittijrt

hadden, veronrechten ende willen vercorten ende ons daer en beneven anghelanghet ende versocht hefft om ons mit sine liffden toe verbynden ende confederiren daer dorch sy ende seker van der ridderscap ghestraffet mochten werden, ons daer voer seker artikulen ende waldaden te offeriren etc. Oeck deselve stath, anmerckende den groeten ongheloven ende moetwillicheit onsses neven voerss. ende boeven hoghe loffnisse, huldinghe, seghell ende breve oeck anghetreden submissie ancomen solde ende tot bescherm lives ende rechtes ende privilegyen, gheoersact sich mit ons te verdraghen ende verbinden, Soe kennen wy hartoech voerss dat wij den rechten ten guede ende omme alle recht ende billicheit toe verdedinghen, ende oeck omme sonderlinghe gunst ende toeneyghinghe, wij altyt tot der voerscr. stath ghehat ende ghedraghen, ons mitter selver verbonden ende verdragen hebben in mate ende maniren hyer nabescr. In den eijersten willen wij der stath voerscr. mit allen hoeren burgheren, inwoneren ende guederen in onsse sonderlinghe proteccij ende beschermenisse ghelic ander unsse steden, lande ende lude nemen. Ende daer en beneven twee gheboeren ffursten, d'ene eens konincks d'ander eens hertoghen soen, een van beiden voer hoeren rechten natuerliken heren ende lantssffursten tontfanghen, presentiren tot behoeff des hilghen vront Gods, Sinte Martens ende des hilghen Romeschen ricks. In sulke toe versecht menijnghe ende verhapen sine liffden voert een gheweldich bisscop des ganssen bisdomss ende ghestichts van Wttrecht te werden, daer toe wij mitten stath van Zsuolle alle behullep doen ende allen mogentliken vlyth ankiren sullen. Ende soe den koer van den tween ffursten voerss. an ons steeth, sullen wij den bequem-

sten daertoe ordiniren ende stellen den, welken de stath vorsz. huldinghe ende ede doen ende daer bij te leven ende te sterven ende allent doen sullen, dat ghetrwe ondersaten by hoeren lantsffursten schuldich sint te doen ende daer niet aff toe wiken, ten sy dat God verhoeden moet, sy allsoe bedronghen ende benodighet werden, dat sij dess niet ghekiren en konden ende met eren ende ghelimp verantwerden mochten; ende sine liffden datter steth voerscr. weder laven ende oeck verseghelen sullen vollencomic vast ende onverbrekelic te holden by alle sulke privilegijen, zeghelen, breue ende ghewoente gheestelic ende werlic alsoe der seluer stath in enigher wise bij pawessen: keiseren: bisscoppen Tutrecht ende ander heren ghehont ende ghegeuen sint de stath by all hoeren alden rechten priuilegijen ghewoenten mercten, tollen, vriheiden, wilkoeren, koeren, stathrechten in enigher wise, ghelic hen van voer heren Tutrecht bisscoppen oeck verseghelt is. Ende off de selve stath durch deser alteracijen hijer namaels van pawessen, keiser, bisscop Ecelesye off enighen anderen heren, landen of steden mit recht off ghewalt bedronghen werden, sulx sullen ende willen wij mit onssen neven, den wij presentirende werden, affdraghen nae alle onsser machte Oeck en sullen sine liffden in der stath voerscr. muren, tornen, of poerten ghene veste doen maken, daer wyth de burgher mochten bedronghen werden, anders dan sy toe hans sint. Ende des mach hij op des bisscops hoff een ffurstelic huess doen bowen alsoe sine liffden beliven sall. Ende wat landen ende luden ende steden ende sloten den Stichte van Wtrecht sinte Marten onderworpen ende toebehorich an deser alteracije ghebracht off ghetoeghen moghen werden, daer de stath

voerscr. gherne toe helpen wil niet anders dan in name ende tot behoefff des hilgen vrent Gods sinte Martens wesen ende mit versekeringhe ellic by live ende guede privilegije ende rechten ende ghewoente te bliven syn sullen. Oeck en sullen wij noch onsse neve, de wij presentiren, niet sterker te voet off toe peerde bijnnen der vorsz. stath onsse lude legghen off schicken, dan de starckte ende mennichte bij wille scepenen ende raeths. Voert willen wij dat terstont werden de browketell affghestelt wyth ten lande ende bynnen den houestede ghehaelt ende de browerijee affghestelt werden sall omme gelt te vercopen. Dergheliken willen wij mijtten selven onssen neven voerderen ene graffte toe graven byssan de Yssel mit ener spoije, alsoe dat voertides omme handen is ghewest mit scepen ende schuten toe varen. Oeck de wech inde Ruete nae Haelte in Drenthe ende nae Gronynghen opghemact, de graffte ghedijept worden, soe dat men tsomers den wech ende swijnterss de weteringhe ghebrueken mach. Oeck soe willen wij, dat hoer vriheit verbreedet werde als van Franckhuss an de Yssele, omme doergaende bij der Isselen mitter buerscap van Ittersym ende de ander buerscappen daer en bynnen gheleghen. Derghelic dat de stath voerscr. alle hoer jaermercten acht of XIII daghe selvest nae noedruffte verlenghen moghen ende dat alle de gueden op de mercten coemen dorch onssen lande ende den stichte van Wttrecht, gheveiliget ende gheleijt sullen syen oeck wesen ende bliven. Voert an alle de axisen bijnnen den kersspel van Zsuoll tot behoefff ende profyt der stath voerscr. Ende soe dat de stat enen wyth hoeren burgheren tot den schultampt toe presentiren pleghen, dat sulx voertan

een wijth den scepen of rade, soe veer des ijmans begheerde, wesen ende bliven sall. Voert soe hebben wy wijth sonderlinghe gunst ende ghenaden alle den borgheren ende inwoneren ende bewanten der stath Zsuolle toe ghelaten ende gheprivilegijert mit hoeren guederen in ende dorch onssen ffurstendome, heerlicheid, Steden ende landen in hoer coemenscappen mit tolln, axcisen ende wechgelt niet meer beswaert sullen worden dan de ingheseten vnsser lantscappen; desghelixs onsse ondersaten bijnnen der stath vorscr. oeck wesen ende syn sullen. Oeck hebben wij derselver toeghesacht dat wij nae aller moghetliker vlijth daer an syen willen de ghene die der stath vorscr. contrary ende altyt uit ghewest sint, ghestraffet sullen worden toe behoeff onsser ende der stath vorscr. Desghelixs schade ende homoeth ende anders de van Campen baven recht der stath van Zsuolle in dessen handell toeghekijert ghedacht werden toe gheleghener tijt toe straffen allet toe behoeff, wye voerscr., sonderlinghe dat sy den onghewonteliken opghelachten nijen toll verlaten hebben. Oeck ghelovet der stath Zsuolle dat onsse vyer hovesteden in onssen ffurstendome van Gelder der stath voerscr. alle desse artikulen mede verseghelen ende sich verbijnden sullen mitten alre ijrsten wy sulx becomen sulden moghen toe gheschijen. Sonder arghelist des toe een konde ende gansser vaster stedicheit alre punten ende artikulen vorscr, hebben wij hartoech voerscr. onssen seghell van onsser rechter wetenheit hyr an dessen breek doen ende heten hangen ende onsse ghewoentelic hantteijken hyer opt spacium ghesath. Gegheven jnder jaer onss heren dusent vijffhondert ende enen twijntich den achten dach des maents Julij.

Soe dan dessen breeff ontfanghen, ende Jan van den Busch ende Jacop van Wijtman hebben hem den raeth gepresentyert ende vermeenden se weren hyer alte well mede verwaert, wante hij in vyer jaer ghene artikelen sbreves den burgheren van Zsuoll laet vervaren dan alle verderff des gueden stichts van Utrecht. Alsoe dan de XXII ratsvrende beloeff hadden voer hem ende hoeren erffgen. alle onlust aff te draghen, Jan en Jacob vorscr. soe veer see recht wanderden, want dan de voerst hen sede, ghelic Gerardus wytdruckte in teghenwordicheit raets ende der meenten: seet gij, vrende van Zsuolle van ween heren te treden dan hefft vele in, konde ghy u mit hem verliken dat weer alderbest. Ic sall lant ende lude omme ween willen in last brengen; mer doch wanneer ghy niet en kont, soe verlatet u op mij; ic sall w int wtterste noet niet verlaten, welic woert ghy vrenden der stath van Zsuolle groet gheweert is. Mer Gerardus de beghenc daer ghenen grooten danc an, dat hy dat soe ontdeckte want se hoer dinghen hemeliken ende by nachte tractijerden. Licht haddet by daghe geschijet ende dat men ghesecht hadde: wij willen den hartoch van Gelder in halen, licht de smarte van Oldenzeell en solde noch niet hebben vergeten wesen ende hy solde well buten Zsuoll ghebleven hebben.

Alsoe aldus by nachte en vake maell hadden ghetractijert biden hartoech van Gelder, eer hyer ijmansz vele inde meenthe off van den gueden burgheren wijst ende se tsamen aldus dyt ghesloeten hadden, anno XXI des sundaghes post Oculi soe hebben sy hoer ghemeente dyt gheopenbaert alsoe bedeckeliken alsy mijst mochten, segghende: ghij vrenden van de

meenthen, syet! onsse g.h. hefft onss verlaten ende hefft verbont begheert maken mitten hartoech van Gelder omme ons te straffen, dess myn g.h. van ghenen noeden en was; hy konde ons ghenoech straffen wijth Hasselt ende ander steden onsse guederen te verstueren, alse wij des ghenoech bevonden hebben. Ende oeck sede Jan van den Busche: ghy vrenden van der meenthe syn wij niet ener luden; sin wy verlaten van onssen g.h. en den hartoech ons teghen off byuallic der ander steden, woer sullen wy dan bliven. Jacob van Wytman ghesecht: myn g.h. wyll den ffursten vn Gelder verwerven syn regalia van den Keiser nae Gronynghen nijmmer *staen?* gheweldich heer van Vrieslant te maken omme hem bystandich te syen, omme ons te straffen. Dyt willende verchrighen, hem eyrst willen in doen Wyck ende Renen ter tyt hy hem dit voerscr. hadde vollebracht, welke niet en was dan wyth bedreghelicheit der Gelderschen wythgheset, op dat sy int werck wolden wesen ende myn g.h. onmoghelike dinghen te vollenbrenghen, ghelic ghenoechsam toe vnss op der dachvoert woert bewesen, dat het altemale wytghesette loghenen weren. Doer dussche und den ghemact, is een deell van der meenthe verslaghen ghewoerden, meenden dyt aldusz te wesen, want de voerscr. seden hen toe, dat se des vrij consentierden; want sy wolden des niet doen, de wytterste noet soldet daer toe dringhen ende dathet buten alle hinder ende schade solde sinen der ganssen burgheren ende datter nymansz een hoens eij solde by te schade hebben. En dat syt hem vroe ghenoech wolden segghen, dat sy hoer beesten en guet well solden berghen. Doer dussche en meer ander desses ghelic sint se daer toe ghebracht mit schoenen woerden

des rades, de licht selven voer bedroghen weren van rade des fursten van Gelder, alse in der waerheit weren ende hebben soe voert bedroghen de ghemeente ende hadden licht ghemaect het solde tot profyt der stath ende sonder vorde(r)ff tlants ghewest hebben, alse God betert niet en is ghewest; soe hebben sy mede gheconsentijert, licht ouerstemmet van denghenen de niet vele buten en hadden off doer de schone woerden vorscr. nae inholt desser sedelen en hantteikens ende hantteikens hyer nae volghende:

Littera Tribunorum Zsuollae.

Alsoe de stath Zsuolle versekert is dat onsse g.h. van Wttrecht verbont begheert hefft te maken mitten hartoech van Gelder, omme de stath Zsuolle tstraffen, hoe well dat sine ghenaden daer recht noch reden inhefft. Ende niet teghenstaende de stath Zsuolle van Campen soe merckeliken veronrecht is, des de stath Zsuolle sich ten rechte opt wtterste ghesubmittiert hefft etc.; heyr omme ende omme ander redelike oersaken hefft de raeth mitter ghesworner ghemeenten mit een ander overdraghen ende enen heren tot behoeff van sinte Marten, in hopen namaels bisscop Tutrecht te werden, toe ontfanghen ende den eendrachteliken huldinghe ende eden te doen; hoer stath, lyff ende gueth te beschermen dat mit malkanderen helpen wyth te draghen ten wijttersten toe. Ende dit niet toe melden bij verbortnisse ende verlisinghe *ellic* hoers liues ende gueths. Dess in kentenisse hebben raeth ende ghemeente dit mit malkanderen gheswoeren ende mijt hoeren handen ende merken onderteekent. Actum op vridach nae visitationis Mariae Anno domini etc. XXI Ende

off hyer ijmans van hoerde segghen in 't hemelic off int openbaer, sall dat wijth brenghen ende den raeth melden by sinen live.

Item soe nu de raeth dyt dus van der ghemeente gheteikent hadde, soe ghenghen sy noch meer te werke. Nochtans nae ludinghe der hantscrijfft vorscr. soe hebben de ghemeente niet meer opghedraghen dan de stath Zsuoll ende niet dat ghemene lant. Ende dat het all man niet en wijsth, dat brenct dyt hantscryfft mede, want sy en solden op hoer lyff nymans hyr van segghen. Sus en is dyt all man niet kondich ghewest, dan all bedect.

Item soe screeff men daer enen dach an ther Nyer Bruggen, daer sich mijnsz g.h. raeth mitten steden solden dach holden tot wellwaert des lantz soe sy seden en dessen dach sint niet ghecomen de van Zsuolle, mer se hebben hemeliken wythghesant Harman ten Torne, de den vorst van Gelder solde ontdecken dessen dachuaert voerscr. Soe hefft de vorst ghesacht: ic hebbe nu wennich ruter by mij, dat ic in een etmaell gheen vyfflich ghewapend op kan brengen; dus Harman ic sall u mede doen XXXVI ruter mit II ronne vanekens, neme ghyt ene ende trumpetter. De fortune sall u toe slaen. Ende sinne ghetoghen daer sy op de dachuaert stonden in mynsz g.h. lant in een tyt des vredes ende hebben ghetractyert omme de zake des toellsz neer toe legghen. Ende sinnen soe oneerliken daer ghevanghen, niet wetende van ijmansz comst ende hebben daer ghevanghen Adriaen van Rede, Aloff van Rutenberch, Jan van Buckesberghen, Volkijer Sloet, de se in Zsuolle hebben ghevuert. Ende Jan van Twyckell, Zweer van der Ese ende meer, de worden de hant

ofghenoemen ende voeren op hoeren eeth; ende Deventer, Campen, de drost van Dipenheim ende de ontforen hem soe dat syt oeck all nijet konden vanghen. Dit gheschede den x dach in Julio Anno XXI. Ende hebben Zsuolle schyer II jaer gheseten ende hebben groet gelt verteert ende men sede hen grote verrederije nae, mer der was nymant van den Gelderschen de teghenwordich by eerlike lude dorste coemen en segghen sulx over daer sy by baden lyff ende guet ende hem overgheven in des duvels macht, dat men sulx hen numermeer over bewysen en solde, dat sy ghetractyert hadden anders dan tot vrede ende eendrachticheit der steden. Adriaan van Rede de moste zijn huiss Zaesfelt gheven voer syn rantsoen den Hartoch van Gelder. Ende Aloff van Rutenberch XII honderd golden gulden, behalve dat sy hem to schade deden an syn guet. De anderen hadden groet gelt verteert; daer quemen sy mede loss. Ende den burgheren makede de raeth wijss: seet wij hebben sy hijer sitten in den stockke. De sullen alle uwen schaden, de w an besten ghedaen is, van dessen opgherict worden. Dyt weren niet dan flabiten; de voer(s?)t de leet se schatten nae sinen wille, doe wy se alder langhest hyer gheholden hadden. Desse ansclach en wysth nymant in den raeth soe se ghesworen hebben, dan Jan van den Bussche ende Jacop van Wytman, de Herman ten Torne wyth senden.

Item soe hebben de raeth tsamen sonder consent der meenten een ansclach ghemact op Hasselt. Soo hebben Jan van den Busche ende Jacop van Wytman mede ghenomen een deell gueder burgheren myt II scepen ende sinnen nae Hasselt ghetoeghen daer de mysten

hop niet van wysten, waer sy hen solden. Ende Michiell van Bomeren de quam sy an met een deel ruteren van Hattem ende toech mit hem nae Hasselt. Comende daer, soe was hoer ansclach ghemeldet Zutphen, soe vragheden sy ant schypp van Zsuoll wat het gheladen hadde. Dat ene wolle, dander bentemer steen. Wy sullen well syen. Soe sint sy ghecomen met hevelen ende hebben willen dat portken opbreken, soe ghenct de clock. Anboert se worpen met pannen en schoten myt bussen, dat sy mosten wyken. Michyels schypp quamm wech ende Jan van den Busch; Jacop van Wytmans schip bleeff op te pale hanghen ende der bleef well vijer doet ende sy beden dat sy ghevanghen wolden nemen, sy wolden hem dusent gulden gheven, sy sorghenden voer hoer lyff. Ten leste sy sint anghehaelt en well XX sterck ghevanghen. In de stat comende wolden sy se all doet slaen. Doe hefft Jacop van Wytman hen ghesacht, hoe se niet op hoer argheste daer niet en weren, dan dat gheen quaet en solde ghescheen wyth Hasselt van myn g.h.; dat ellic by den sinen solde bliven ende dat hem de stath Zsuolle des een hovet wolde syn, wes hem daer over queme. Daer sy op antwoerden: slae doet de verreers; myn g.h. hefft ons niet mysdaen. Het solde ons ghehouden werden, ghelic alse alder wechen deden, de sy over quemen. Dus sint sy ghevenckelicken ghesat. Soe is ghecoemen Michiell Ernst mitter stat Zuolle mit gheschott ende begheerden weder te hebben de ghevanghen; ten losten ghesloten men solde hem de ghevanghen weder doen, sy solden off trecken, aldinc vergheven ende vergheten. Soe sint sy wyth gelaten en hebben dessen navolghenden eeth ghedaen als hyr gheset staeth:

Den eeth van Jan van den Busch. Jacop Wytman.

Wy Jan van den Busche ende Jacop van Wytman wyth gheschicht van weggen der stat van Zuolle, laven der Eersamen burghermeisteren, scepen ende raeth der stath van Hasselt ende der gansse ghemeenten dat wij nimmer meer wt enighen tijden desser vanckenscap an ons ghekyrt, daer enighe weder wrake omme doen willen noch van onsser weggen wy moghende of machtich sint, dan mit allen gunst ende vrontscap voerstaen, also onsse vronde ende live naberen. Ende tot wat tyde de voerscr. stath ons beyder Jan en Jacop ineyschende werde, sullen ende willen wij coemen also guede lude van eren ende omme desse handelinghe will; willen oeck nimmer soeken of voerden de van Hasselt daer over te belasten nu noch tot ghener tijt ende laven daermede der stath van Hasselt enen breeff mit onsser state zeghell beseghelt daer van toe gheven af bij der loffte voerscr. In orkonde van dessen oic mit onssen naem hyer onderghesat Anno XV^c en XXI des achten dages July.

Item Desse voerscr. sus wesende wyth Hasselt mit nauwer noth, want wolden sy also verreders doet slaen; mer de raeth de beschermse. All soe van daer scheidende ende noch niet Zsuoll wesende, soe sint daer inghesant van weggen myen g.h. de van Campen. Daernaem omtrent Margrete, doe quam de vorst van Gelder aldereyrst in Zsuolle met XV peerden sonder enighe inhalen van burgheren, want somighe de stont het seer vremde voer dat hy hyer in quam; soe reet hy voert voer Hasselt int legher dat hy doe hadde doen belegghen? hent toe Magdalena.

Item doe quam Harman van Isselmuden, Drost van Vollenhoe mit sinen bueren ende de stat...? mit velen burgheren ende knechten op sinte Maria Magdalenen dach ende veriacht den vorst mit al den sinen myt dat legher ende schoet den lesten cloet op der nyer torne voer Hasselt. Doe was daer niet meer krudes, soe toech de vorst nae Zsuolle en solde billix syn gheschut ende een deell van sinen luden well achter hebben ghelaten, hadden de van Hasselt ter Enckporten wtghetreden soe hefft de vorst voert doer willem riden van groter schamten dat hy opgheiacht was. Soe hefft hy ghesacht: seet Jacop wij hebben de ridderscap neder ghelacht, ghy hebben ons ghesecht ghy solden Hasselt well crighen, wy solden u een deell knechten senden, alsoe wij hebben ghedaen. Daer is niet van gheworden. Andermaell hebben ghy mij ghesecht: ic solde een torne mit myn geschut neder legghen sy solden verpocket? worden; sus soe ist alle niet en hebben my omme landen ende luden ghebracht. Well werde u; well gaet u; ic sal mi woll verliken mit minen oem van Utrecht. Soe hebben sy hem ghebeden mit ghewolden handen, dat hy *nu?* niet en verlete; sy wolden alle doen dat hy begheerde; lyff ende guet bij hem op te setten of dat oeck alder burgheren belivet Wytman dat ghy segghet jaet g.h. God gheve dat het soe sy se syen mij een deell al mitter necken an. Well an, soe willen wij weder beghynnen, daer wyt verloeren hebben.

Item soe is de vorst weder ipso die anni ghetoeghen in Gelemuiden omme dat te sterken. Soe is ghecomen de drost van Vollenhoe, Harman van IJsselmuden mit velen bueren ende wolden tot hem over

in Ghelemuiden. Soe quam daer op den oert wyth Hasselt Roleff van Ittersum, drost van Diepenhem, omme sprake te holden mit den Drost van Vollenhoe omme de Gelderschen wyth Gelemuden te iaghen, hy an de ene syt ende de van Vollenhoe an de ander syt. Daer over wert hy geschoeten van den peerde doet. En Harman van Jsselmuden mit alle sine bueren veriacht ende selve doet gheslaghen mit x mannen ende welke ghevanghen ende vele harnassen ontiacht. Dit geschah op sinte Peters dach ad vincla Anno ut supra XXI.

Item dus liggende in Gelmuden ende voer Hasselt, soe sinnen tot hem wyth ghecomen de van Hasselt omtrent Laurencij met drij vaneken knechten, licht sy weren de van Campen oeck verwachtende. Soe quemen hen de Gelderschen mijt een vaneken onder oghen en hebben sy hen alle drij ghenoomen ende vele off ghevanghen ende int water gheiacht. Dander quemen weder in Hasselt ende soe hebben de Gelderschen corffhusen...? Gelemuden ghevestighet ende bleeff int legher voer Hasselt ende deden hem groeten schaden mit schoten; want sy schoten vake onder dach ende nacht hondert schoet in Hasselt.

Item daer nae omtrent Mathei is ghecomen de schult van Deunter, de renthemeister Jan Kruese van weggen myns g.h. mit hondert en xx ruter ende drij vaneken knechten ende quemen Zsuoll an Vranclus en haelden enen groeten roef van besten. Doe toegen sy nae der Elborch ende wolden in de Weluwe roeven ende barnen, alse deden. Doe quam hem onder oghen de vorst mit een LXX ruter ende mit een seven-

hondert knechten ende hebben alden hoep ghevanghen en veriacht ende een deell doet gheslaghen en de vorst hefft daer over verloren Harman van Velen, Jonker van Asewyn ende de vorst quam mit triumphe binnen Zsuolle op sinte Matheus dach omtrent neghen vren tsauents en de hefft de vanen sinte Michyell gheoffert. Doe hefft de vorst Hasselt verlaten mijt een blochus, gheheten corffhuss, daer sy seer wyth benawt werden an desse syt.

Item doe is de vorst ghetoghen int lant en hefft dat in groter brantscat ghelecht ende hebben de husen omme Steenwyck ghebrant ende haelden doe op de eyrste reijssse wyth Drenthe over de LXXX duserit gulden, behalven dat sy hem of eten mitten peerden ende nemen ende toe schande makeden ende nemen ghyselars mede de sy opt vleyshus setteden; alle dat vleyshus wasser voel, de daer int stroe legghen. Ende soe desghelic inde Twenthe oeck wel soe menich duserit als voerscr. Dit dus well iij maell, behalven dat sy verbranden ende de lude vonghen ende hyer over de strate werden ghelet alsoe deve, dat ymans dat harte in den live mochte, de consciencij hadde dat men soe onse...? laten solde verderuen, alsoe Kunder gans toe verbarnen ende Gelmuden soe jamerlic de luden hoer huse ende hove te verbarnen ende hoer lant soe te grawen ende voert Meppell ende ander plaetsen oeck te verbarnen, dat alte lanc all weer toe bescriuen.

Item Daer nae in denselven jaer sint des Bisscops hoep ghecoemen ende hebben Vreslant dat Gelders was in groeten dingtall weder ghelect ende daernaesint se ghetoeghen mit Fredrick van Twyckel ende

wolden Gronyngher lant int brantschat legghen, daer se Michyell van Pomeran wyth verstuerde dat sy sulx niet all en konden vollenbrenghen; soe toech Fredrick van Twickell weder op Coverden ende syn hoep de verleep en quemen vele by de Gelderschen.

Item oeck eens in den wynter doe wolden de van Hasselt coerffhusz stormen doe de hoep wyth brantschatten wass, daer sy vele doeden voer leten ende hoer hoeftman ende busmeister ende meer ander. De van koerffhusz leten solven well VII doeden mer sy bleven des huses gheweldich mit horen .*oijkersz?*

Item Anno xxij omtrent Paesschen hefft myn g.h. Philippus daer ghesant over de vijer dusent knechten ende VII virendell peerden ende hebben Gelemuden beleijt by kans vijer weken ende hebben de van corffhusz verpocht, dat sy hem dat hwss op gheven ende de van Zsuolle breken af dat Beerschot ende Buchorst ende branden wijth dat hwss toe Werkeren. En quemen op den Vorster dijck ende branden de mole ende somighe husen ende togghen mit scherpe messen ende korte *wapen?* ende slanghen voer Gellemeden. Doe bereide sich de vorst van Gelder ende quam mit acht hondert knechten en II dusent burgheren ende bueren ende hondert peerden ende hebben dat leggher versocht by Campen hen mit bussen, de orgellpipen heten, de sestich schoet konden schiten, sonder weder te vollen. Soe comende ant leggher, de wech was soe dijepp dat men quelicke staen of gaen konde in den kleij, soe sint sy halleff verslagghen of ghetoeegghen na den Sonnenberch ende wolden Gelemuden ontsetten ter see. Soe sint de Burghoenschen soe stolt ghewest ende sinnen

wyth hoer legher ghetoeghen ende quemen de Gelderschen onder oghen op den dyck mit hoeren peerden ende gheschut ende ande syt in water mit scepen ende dreven onsse lude wat toe rugghe. Ten leste quam Cleyn van *Harlen?* mit Groete Brugghe ende meer bevellsluden mitten burgheren van Zsuoll ende van Zutphen ende hebben den hoep angevallen sonder de mi(n)ste hoep van ruter ende knechten de noch op den Sonnenberch weren, ende brachten sy op de weech. Doe vollen de van Gellemuden wyth in hoer schansse ende hebben sy daer wyth ghedreven ende slagen doet de van Schickelen heer was, doemende de Burgoensche ruter weder in hoer schansche *te riden*, soe was de brugghe opghenoemen. Soe mosten sy altemaell off sytten ende gheven hem ghevanghen sonder Jorghen Schenck, de reet in Hasselt. Soe hebben de Gelderschen groet ghewyn ghehat van ghevanghen ende ander *pussen?* ende kregghen X vanekens van knechten ende - II ronne vanekens, ende soe is Gelemuden ontsettet ende onsse hoep is ryck ghewerden. Soe toghen sy voert nae Vreslant ende des Bisscops hoep de verleep.

Item Anno XXII doe toghen de Gelderschen voer Steenwyck altera letare Jerusalem ende quemen Saterdaghes daer voer, ende vollen mit drij vanekens daer ander wall, ende worden afgheslagghen; ende doe vollen sy sMaendaghes omtrent dry uren smorghens daer weder an well met IIII dusent knechten ende bueren. Doerde wall drij uren lanc; soe woert toe lesten gheschoten Michiel van Pomeran mit ener hake. Doe was de Greve van Muersse verslagghen ende hadden niet ene halve slange by hem. Sy schoten daer vele vijer in mer het wolde niet bernen sy branden hem de

wyndemoellen aff ende toghen mit groeten schaden ende ghewonden en doden daer van ende Michiel de mit grooter soleniteyt ghebracht toe Hattem.

Item Claes Brandenberch wert met syn vaneken *niet?* ghelect van de van Steenwyck by Barspijck. Dit schach recht eer men Gelemuden belede, want hy quam wyth Vreslant, daer de vorst van Gelder alle behullep toe behovede ende nochtansz Vreslant over onsse werck verloess, want hy toe kranck was aller wechen bystant te doen.

Item Anno XXII by hilghe cruessdach doe belede de vorst van Gelder Coverden ende schoet daer een tyt lanc voer, ende Fredrick van Twyckel de stack de stat an, eer sy mitten bussen quemen in Coverden ende hadden daer pracherss op, de hy quelike betaelde. Daer over verloes hy dat hwss ende guet ende woert ghevancneliken ghebracht in Zsuolle daer hem somighe lelike an segghen, de hy hadde laten beschedinghen ende wert voert int lant van Gelder voort ghebracht toe Arnim ende wert van den vorst gheringhe gherantsoent dat hy enssoe vele den eer weder plaghen mochte. Oeck op den solven dach doe gheven sy op dat huss toe Gramesberch dat wellic neder wert ghelecht ende Coverden creech Jan van Zellebach, dyt noch hefft.

Item Anno XXII omtrent Martini schuddecorff, doe wert dat hwss Laghe op gegheven, want de Gelderschen hadden XXII knechten daer aff gheset wy't hete doer van Twyckell. Alsy meende omme een gueden roeff te halen soe bleven daer weynich knechten op. Daer over ge dat hwss op sonder vele daer voer te scheten.

Doe hebben sy op deselve tyt oock Oldenzeell belecht, daer sy mitt groten schanden des nachtes afftoeghen want Adriaen van Rede de wolde si ontsettet hebben mit hulpe des Keisers.

Item op deselve tyt hefft Hacfort inghekreghen Diepemhem boeven guede styllsate, soe de van Deventer segghen ende is daer by nachte inghekroepen ende hebben daer alle de luide wythghejacht behalven den pastoer en den muller ende hefft daer een sterck castyell van ghemact van den kerken ende den torne.

Item op deselve tyt is Enschede ghevestet ende Adriaen van Reden huss Zaetfell dat hy voer syn ranssoen moeste den vorst gheven van Gelder, doe syt niet langher konden holden, doe brandent syt wyth. Ende op deselve tyt hebben de van Hasselt dat verbont ghebrocken, overmitsz dat sy ghene betalinghe creghen ende groeten komer hadden, soe haelden sy alle de Zsuollesche ossen, de sy off coemen konden ende weren licht v dusement gulden gheweert. Doe letet de olde raet roepen II mael op enen dach, dat ellic solde coemen ende laten sine beeste scryven, sy wolden sy hem alle betalen; mer daer en quam niet aff. Want sy sorgheden voer een oploep, dat sy sulke styllsaten hadden laten maken daer sy soe bij bedroeghen weren, want in den tractaet en stonden wy niet ghenoeemt dan alse bywanten ende ondersaten, ende niet claerliken; seet wy willen dat ghy deer van Zsuolle sullen laten passeren toe water ende toe lande, des niet en gheschede; want de van Hasselt de wolden ons niet laten passeren ende in Hollant werden alle onse guederen voer pryss gehalden. Deventer, Campen voeren waer sy wolden

ende besetten wij se toe lande, de Gelderschen leten sy passeren toe water. Arkelensz sacht: ij van Zsuolle, wille ghij varen, settet u scepe op den waghén. Ende kregghen grote steeckpennijnghe van de steden voerscr. omme ons te verdrucken, wy de des vorsten oppersten solden wesen ende daart alle omme danste ende ghengghen ons met sulken bedroech nae. Wij de sulke stücke in den lande hadden ghedaen des ons ende onsse beter weren onghedaen ghewest ende solden onss helpen, mer sy stercten onsse principaell vijande, de sy ghelovet hadden te straffen nae inholt des fursten breeff voerscr.

Item Anno XXIII op sinte Laurens sinnen de van Gelemuden wyth gethoegghen drij hondert sterck dorch een anslach ghemact toe Zsuolle van Otto van Scerpenseell. Dat sy gheuangghen hadden den boeden van Steenwyck, de welke breven hadde an mijn g.h. Philippus omme toe hebben viftich ruter daer sy mochten mede halen hoer betalinghe wyth den lande. Soe screven sy enen breeff wyth schine dat hem de Jan van Twyckell van myns g.h. wegghen ghesant hadde, soe onderteekent, recht of Jan van Twickels hant was. Soe screven sy bedrigheliken an den schulten ende scepenen in Steenwijck: Live getrwee, soe ij ons ghescreven hebben omme ruter toe hebben, soe belive w te weten dat ghy de sult waer nemen des anderen daghes nae Laurency ende schict ons onder oghen w beste burgher en knechten in Dwyngheloe des merghens guet tyt, op dat de ruter van de Gelderschen niet woerden *opghehalden*, ghelic w bode de by ons iss ende mitten ruterén coemen sall noch meer bescheyts sall segghen. Hyr mit God bevalen. Hyr op sint sy ghecoemen ende brachten mit viftich peerden ende 1

vaneken knechten. Het was daer jaermerct ende quemen in enen groeten nevel an de stat, soe repen de bueren: viant, ende de burghemeester sede het sint mynsz g.h. perden ons ghesant. Soe hadden sy hem dy luden wijth ghesant, om toe vernemen ende sy tijerden hem alsy pleghen sy sloghen een ryck hwssman doet, de reep viant. Ande grafft wesende, doe roerde sy hoer trumme de van Gelemuden ende ellic sorghede voer syn pols omme eyrst int toe treden. Doe vernemen de van Steenwijck dat het verrederije was ende setten hem ther weer. Doe thoeghen sy of mit enen groten roeff ende de anslach verbleeff doe.

Item doe toeghen sy weer wyth Coverden Anno xxiiij op Sante Matheus dach de doe op hoer kermisse dach was, des middernachts by de drij hondert sterck ruter ende knechten ende clommen Steenwyck over den wall, want sy binnen soe veell weren, soe slegen sy op der platsz staende vijer trumme en II trumpetten ende buten blesen sy oeck een trumpette. Soe werden sy van bijnnen wacker ende wolden hem weren. Doe wert daer wall VIII ghedoedet ende de van buten schoten vijer in de stat, daer over dat de burgheren ende knechten verlepen ende meenden dattet drij dusent hadden ghewest, soe brande gansse stath datter niet XX cleyn huskens bleven staende mit drij wyndemolen ende onsse live frowenkerck. De ander twee schone kerken de branden en deden hen over de II^c dusent gulden te schade en meer, ende Jacop van Wytman leet hyr Zsuoll.....?, boven dat onsse lant, de onder de van Zsuoll staen, hebben mennich jaer soe ellendelike werden ghemact alse de stat van Jerusalem wellneer. Soe mosten daer

naect ende bloet wijtgaen ende nemen hoer kinderen by der hant bloetvoetsz en hovedes ende hadden naw sommighe een roecks an. Jae vele mannen, de daer in hosen ende wamboys wythlepen ende dathet jamerlic was an to sijen. De des enen daghes rike weren, weer des anderen daghes bedelerss. Soe bleeff nymant in der stath dan de capellaen, koster ende mollenar ende smijt ende barbier. Soe bleve de Gelderschen II maent in de stath ende plunderden alle dat sy vonden ende kregghen een deell noch groete bute. Soe lach daer in de grave van Muerss ende Marten van Rossem stathalder der stath Steenwyck, de welke dat kerkenpluck op dede slaen en nam daer over de II^c stuck golts datte kerke toebehoerde, dat ander eerlike bevellsluden leten ligghen. Dus wesende hyer, tymmerden sy daer vele hutten ende weer dessynsz dat sy de stath cleynen wolden. Soe legghen hyer enen deell ruters de quaet *legijst?* hadden ende sy mosten hoer per.....? op horen halsz halen. Soe quemen de burgher van Steenwyck mit een deell Vresen ende knechten ende meenden de stat weder in te nemen des hem mistede, want verloren hoeren hoffman ende dander werden veriacht. Dussoe sande hem de vorst van Gelder ghene guede betalinghe, dat de knechten onwillich worten, wanthet daer soe voell inde stath was van reghenen dat men daer niet gaen en konde. Ende de Burgoenssen legghen voer Sloeten en hadden genoemen Dockum, Woekum, Sneeck ende hem verdroet daer langer te ligghen. Doe doch Sloet(en?) wasz opgegheven, soe quemen de burgheren mit de Burgoinsen ende wolden se versoeken; so sint se ghevloecht wyth Steenwijck doe hoer vianden noch well een mile van hem weren. Want se seghen voer an

dat se de forst van Gelder niet en konden ontsettet hebben, overmitts onghelegheheit. Want Dockum Sloeten Lemmer vele leden, mar sy werden niet verlost. Soe leten sy de stat staen mit alden *boyen?* ende drij windemolen ende nemen mede, alle dat sy konden ende toghen nae Gronijnghe. Doe quemen de Burgoinssen ende nemen de stat in tot behoeff tsKeisers, de daer een groet bluchus in hefft ghelecht ende holden noch voer den Keiser mit alle sine toebehoringhe dat daer toe kerken hoert ende boeren myns g.h. renten.

Item Anno gheschat oeck XXII soe dede forst van Gelder de torne vesten omme dat de van Hasselt de zsuolsche besten solden niet meer halen; soe werden de burgheren ganss verslaghen dat sy by des werke solden omme liff en guet coemen. Soe werden sy des forsten bewanten seer moede ende wolden niet langher leden, datter enighe knechten quemen in Zsuolle. Dus hefft de forst menichmaell ghearbeit omme knechten daer in willen te hebben. Ende dede den raet deputyerden by hem coemen in Arnijm, omme alsoe daer van hem te vernemen ghewelt te hebben in Zsuolle. Soe wassen geschiet Albert Wicherdinck, Otto van Inghen, Tomas Knoppert, Arnt van Bolten. Soe quam Arnt van Bolten mitten forsten raden alsoe Knoppert ende meer ende dede den burgher in Belheem by ener komen ende leten hem daer hoeren des fursten breeff hoe luttell dat des gheholden wasz; daer sy op seden: doet ons scriffen mede waer ghe toll hebbet gegheven of de cort is ghedaen. Wij willent den fursten anbrenghen, dat het ghebetert sall werden. Dus leden sy voer. Anghesyen de anslach ghemact van des

fursten bewanten dat de knechten van den Dornc? de quemen op den rechten middach mit hoer vaneken op de Nijstat ende wolden soe plump inder stat gaen, want hem ghelovet was, dat sy in der stat solden ligghen ende weeren by de IIII^c sterck ende alsy daer in quemen, so solden sy noch sterker syn ende omme stath mede in dwank der arronghe langher te halden, wolden sy daer een veste in hebben ghemact dat de stat moste hebben ghestaen in hoer bedwanck. Dus quam de stat dinar ende sede: raeth ende ghemente weren overcomen, dat men se in solde laten. Doe sprack Zallant: dat en is niet waer. Doe quemen de menthe voer Jan ten Busch hwss de op de tyt burghermeister was ende vrage doe hem, of hi sulx van hen sede, dat der soe ghesloeten was op die knechten in te hebben teghen den wynter. Soe quemen de burgher voer de porte, soe bleven de knechten achter ende vertoghen nae Gelemuden. Soe sloech Knoppert doctor voert hoe vele knechten dat wy den furst toe wil wolden halden, off mit hoe vele ruteren ende knechten hy hyr in mochte comen, of hy ghedronghen werde van de Campers of Deventerssen omme de daer toe brenghen, dat wy ghelic hen vaeren solden of hy dan syn wyken solden moghen hebben op Zsuolle. Dat altemaell niet en was, dan dat hy soe knechten mochte inghebracht hebben, want de furst hadde de van Deventer anno XXII omtrent sinte Michyel de brugghe affghebrant ende den torne neder gheworpen, gheheten den Spyttenberch mit wenich luden, soe men sede. Ende oeck in nam dat bollwerck daer hy van ghemact hefft een groet bluckhuss gheheten: Altenaee daer hy in der stath aff schoet ende hen groet hoemoet dede ende hem hoer koeweijde toe schanden macte, soe dat sy

van hem de vischerijee en koeeweiden mosten dinghen ende hem daer baven vake ghenomen ende hoer koerne op den velde verbrant ende vele molestacyen de van Deunter ghedaen soe *schie?* soe voell ende se weder gheplaghet de Veluwe ende de van Zutphen etc. Ende de van Campen verbrant een deel van Bronope ende op der zee, waer sy de becomen konden. Ende oeck op hem een anslach hadden ghemact, comende mit een deel scepen mitten knechten beladen ende wolden soe mit een verrass inder stath van Campen ghevallen hebben, mer de gueder wynt vell hem contrary dat de anslach verbleeff. Dus soe mosten sy van noden ingaen een contract mitten fursten hyr na bescreven volgende etc. Soe dan de furst de weer mitten twen steden verenicht, dat hem gheen hullep van ons van noden en weer, want wy doch alle by hem op hadden gheset dat wy ontbaren konden; doch wess knechten hem de van Zutphen, Harderwyck ende de ander steden hem wolden halten, daer wolden wy oeck nae volghen, Hyr mede toech Knoppert mitten sinen weder nae Arnijm.

Sequntur litterae ducis cum ciuitatibus.

Wy, Kaerlle, van der ghenade Gods hartoch van Gelder ende van Gulick ende Greve van Zutphen doen kont. Alsoe een wyle tides herwers veede, twijst ende onwill tusschen ons, onssen ondersaten ende lantscappen ander eenre ende de stede Deunter ende Campen mit hoeren adherenten ther ander siden ghewest sint, bekennen wy hartoech voerscr. voer ons ende onsse erven ende nacomelinghen dat wy dorch tusschenspreken gheschicter radesfrunden onsser stath Zutphen ther eren des Almachtighen Goits ende

siner ghebenedider moder mitten tween steden voerscr. hoeren adherenten ende toe stenderen ene ewighe soene ende vrede inghegaen ende derselver veeden ende onwille op hebben laten nemen mijts dessen onssen breeff in mathen ende voerwerden hijer nabescr. Thoe weten, dat alle in ende wthhemeschen tho beyden tziden van nu voert an bijnnen ende buthen steden mit malkanderen sullen moghen kijren, conversiren, oijre komenscappen ende neringhe thoe water ende toe lande verhantiren op ghewonteliken toll ende wechgelt, vrij, velich, onghelet, ghelic ass dat in tyden des vreden. Voert dat een ijghelic tho beijden tsiden syn eijghen proper guet wederomme ontfanghen ende ghebrucken sall moghen, ghelic hy dat nu vijnt. Dess sullen de twee voerscreven steden mitter ridderscap, kleyne steden ende vlecken der lantscap van Auerijssell hoer parthije halten, zich mit ons weder in enen stedighen vreden hoer gheven, nijmmermeer onss onsse landen lwijden ende bewanten doen sullen noch laten gheschijen. Ende inghefall de heer van Wttrecht daer omme ijset wess teghen ons, onssen lantscappen bewanten ende ondersaten doen wolde, daer toe en sullen de twee vorscr. steden mit hoeren adherenten den selven heren van Wttrecht nijmmermeer assistensy doen off wyth hoeren steden hwysen of vlecken laten gheschijen, hemelic noch openbaer. Gheveijlt oeck dat de heer van Wttrecht de twee vorscr. steden off de ander steden, sloten off vlecken in den Aversticht ligghende ende hoer parthije holden, deshalven in enigher wyss averfallen wolde, sullen wij de selve steden, sloten, vlecken ende lantscappen also dan daer inne voerstaen ende beschermen. Voert en sullen de steden Deventer ende Campen ende idt landes van Averijs-

sell, dat in deser vrede ende verbonde mede begrepen wyll wesen, ghenen heren van Wttrecht voert an then ewighen daghen acceptiren, hy weer ghekoren of gheseth in wath manieren dat het wesen mochte, deselve heer van Wttrecht sal iersten loven ende ghenoechtsam sekerheit doen mit ons ende onsser lantscappen ende bewanten vrede ende eendrachticheit sinen leven lanck, off de wile hy heer van Wttrecht isz, te onderhouden. Ende sall deselve here van Wttrecht zich irst mit ons ende onssen erven ende nacomelinghen verenighen, alsoe dat wij des toe vreden sint. Ende of dat verdrach by onss beijden niet traffen en wolde, sullen wij onder onss beijden enen fursten daer toe nemen, daer bij de selve ghebreken nederghelacht ende gheschiet moghen werden. Oeck isz bevoerwerdet of enighe van der ridderscapp, kleijne steden, sloete of vlecken des Averstichts in dessen vrede of verbonde niet mede begrepen wesen en wolden, zullen nochtans de voerscreven twee steden, mitten gheynen de dessen vreden ende verbonde mit ons inghegaen sint, idt selve verbont oprechtich ende vasteliken halden ende onss mitten onwillighen later bewarden sonder arghelist. Orkonde der waerheit ende gansser vaster stedicheit alre punten ende artikulen voerscreven, hebben wij hartoech vorscreven voer ons ende onsse erven ende nacomelinghen dessen breeff mit onsse hant onderteekent ende onsse seghell van onsser rechter wetenheit daer an doen heeten hanghen. Int jaer ons heren Dusent vyf hondert ende tweentwyntich op den vyerden dach Octoberis.

Item Anno XXIII by vastelavent sinnen weder ghecoemen Hacfoert, Arkelans, Knoppert, Rossum ende

meer ende hebben voerghehat enen nijen antslach, segghende myn heer van Gelder wolde niet langher wanen, mer hy wolde wysse wesen hoe hy stonde mitter stath Zsuolle; soe begheerden sy allene de ghemene borgheren te spreken in Belheem, daer sy allene by weren, omme de toe conspireren en doen teghen den raeth op staen, want sy wolden de raeth ende de menthe alleene opt rathuss hebben ende niet mancten der burgheren. Dussoe verhoeden de raeth den burgheren, se solden gheen spraeck allene mitten raeden holden dan sy solden coemen by hem op de plaetse. Sus soe verscloech echter hoer ansslach omme knechten inte hebben, dat sy mosten wederomm sonder profyt voer hem.

Item Oeck sint rade ende ghemeente overcoemen op sinte Lucasz dach Anno xxij ende hebben samentlic malkanderen gheswoeren dat nymant gheen *haijce?* en hadde in den rade noch in ghemeente dan den Furst van Gelder, dat nochtansz andersz ghehoert is. Want Jan van den Busch was ghedaen Krawellszhove toe Wijee ende Jan Kruseguet beseghelt, in Zallant gheleghen; Jacop van Wytman tijen poet torffess tsiaerss van Coldervene ende op drie peerde dijnstt ende ander gaven van de brantscatinghe, de se onder malkanderen mede kregghen, dat sy hoer selves lant leten verschatten ende verbarnen ende daermede van participijerden; Gerardus geschenct de tienden inde Venebrughen; Jacop te water verseghelt Albert Krusenguet toe Herffte; Seino Claessen xxij morghen lantsz van myns g.h. guet toe Wijee; Robert van Ittersum drost van Zallant, Jan van Angheren schult toe Wijee, Jan van Beverten pander van Zallant, Arnt Brant schult toe Dallefsen, Wolter Mesmaker toe Olst, Claes Vane toe Raelte,

Helmich Winter toe Ommen, Rotger Stalknecht toe Hardenberch ende meer ghenoech de van den vianden renthen ende gueden myns heren ende ander styllsaterijee sich gheneert, sy recht of kruem, dat sy well II voer ene kreghen, dat sy een deell well ghewylt hadden datter in X jaer geen heer van Wttert hadde ghecoemen dorch hoer bate de sy daer by hadden, want de furst schenct doech in syn eyrste incoemen, soe men secht, Jan ten Busch, Jacop van Wytman, Jacop ten Water, Evert eeuertssen, Gerardus Schimer ellic een hondert gulden in hoer hant in sante Laurensz-capelle.

Item soe sint op denselven dach sinte Lucasz voerscreven met ene ghemeente overcoemen dat sy desse sake, daer sy jamerlike weren byghebracht ende inden dreck malkanderen hadden gebracht van den fursten van Gelder, dat sy de sake malkanderen wolden helpen wyth draghen ende den furst soe advertiren dat hy de sake nae vermoghen sine breven doch wolde ten eynde brenghen, want de burgheren ende konden desz niet langher draghen. Ten anderen dat de raet solde de sluetell hebben ende de ghemeente solden oeck mede sluten mit hoer sloetell ende de ene ende solde nijmant wyth noch inlaten van knechten, het solde by des ander wille wesen. Ten derden soe solde doe voertan de ghemeenten selve malkanderen kysen, ende hyer van gaff hem de raeth een breeff beseghelt. Ten vijerden dat men niet meer solde de scepen maelyt dinen als men plecht. Ende dat men alle de vicarijее der stath Zsuolle verghefelic solde gheven burgher kinder soe veer se bequeem weren ende noch meer ander punten inden stathboeck gescreven.

Dyt weren sy dusliffeliken als sy meenden overcoemen ende synnen van den huse een deell ghegaen.

Item soe is ghecoemen op den raethus: Robert van Ittersum mit Jan van Ittersum, Schenck dijckgreve, Jasper ten Holte, Jan van Gerner, Jan van Beveren, Wolter Mesmaker, Claes Vane ende meer hoer bewanten des fursten. Soe hefft Robert ghesecht: her burghermeester, ic wil raeth ende ghemeente spreken ende hefft ghesecht wij wylt off hebben de sloetell, wy wylt off hebben dat de ghemeente hem selven niet en sall kysen ende meer stucken; ende hefft ghesecht totten sinen: heten wij soe niet segghen, dat wy dit dus willen hebben? soe spreken sy: iae. Desse pipe hoerende den raeth, dee andersz toe voerensz mitter ghemeenten ghesworen hadden, de seden hoer wij wall, wat men w daer secht, ghy vrenden vander ghemeenten? daer sy anders op solden tsamen ghesecht hebben, hadden sy hoer eeth ende eere voll willen doen: seet Robert, Drost gaet van hyer, wy sint onsse dinghe alleensz. Mer de pipe van Robert behaghede seer well, soe spreken de ghemeente, de selve de daer weren: de anderen sint toe huss; laten sy weder coemen. Dit sint wy allene niet machtich. Doe sprack Robert, holdet sy mij hyer; ic wyll de tromme laten slaen omme een hondert knechten an te werven, se sullen dan wel beter roep gheven. Sus soe ghenck Robert opt wynhus ende leet slaen alle de gelt wolden verdinen, de solden comen ende laten hem inscriven. Soe quam daer vele de hem leten inscriven ende de ghemeente de mochte achter noch voer off, ende weren in groeten sorghen hoers lives, want man wolde segghen, dat de raeth baden wijth hadde na den

scharprichter, de was doe ghewoert of hy oeck soe sterck weer dat hy daer viiff sesse konde richten. Doe hy hoorde dattet de burgher solde syn, soe bleeff hy achter. Doe dit vernam de burgher dat de ghemeente daer werden ghehouden, quemen sy anthus lopen mit groeten hopen en wolden de klokke hebben geslaghen, dat noch verbleeff; doe ghenck dee doere op vant huess. Doe spronghen sy van den huse ende quemen by Robert opt wynhuss ende nemen hem de schryfft ende vrageden hem woer hy de knechten mede betalen wolde, hy dedet van syns heren weggen. Ghy doent alsoe ghy sint alsoe Pilatus dat de oeck syn ampt niet wolde verlisen, dede hy all datmen wolde. Suss isz Robert ghewest een van den alder meesten dwelinghe een oersake daer vele sint wijth quam want de raeth en ghelovede de meenthe niet, de ene de ander niet, want daer voert werden wyth gheset dubbelde ghemeente alsoe sessentnegentich ende daer voert nae de gilden ellic syn breeff daer van tot syn ampt hoerende mitter stat segel besegelt, dat wellic omme welvaert der stath woert gegont ende dat sy niet sult soeken hoer eigghen profyt, want ellic ghildebroeder hefft ghesuoeren nijmmer teghen eendrachticheit raats ende ghemente te doen. Dus soe is desse Robert een oersake desser dinghen ende meer ander deerghelic. Soe wert syn anslach van Robert oeck versteurt.

Item Anno XXIII op Pauli do wert de raeth affgheset op elve nae ende daer vijff niijen bij summa XVI, want de meenthe en was ghetruwe hebben(de) op den raeth. Dussoe werden affgheset: Jan ten Busch, Dirck Essinck, Jacop van Wytman, de selves was gaen

lopen te vorens wech nae Hattem, want hem seer daer an twyvelende was dat de Geldersche sanck Zsuolle wasz wijthgesonghen, want de ghemeente wolde van den raeth rekenscap hebben der stat guederen, dat in langhen jaren niet en was ghedaen. Dene de ledet op de ander. Der quam niet van. Soe sinnen wyth stat doe oeck ghetoeghen: Evert Evertszen, Jacop ten Water ende hebben den vorst vele vroet ghemact ende sinnen seer gram ghewest dat sy soe heell degradyert weren van hoer heerlicheit.

Item Anno xxiiij Altera Mathei Apost. ende was op een vridach, soe is selven de forst van Gelder gecomen met III vaneken knechten, de hy in Zsuoll wolde brenghen, omme licht sine bewanten weder inden raeth wolde brenghen, soe screeff hy men solde hem IIIe burgher te ghemoete senden, hy konde sine ruter niet aver de Yssell scepen om des hoghen watersz. Dit meende men aldus toe syn, soe sloech men omme, de lustich weer, de solde trecken an den Yssell omme den forst intehalen. Doe sy dar quemen, doe voenden sy hem daer, mer alle de huse weren voll knechten. Soe dede hy vraghen off men hem well solde in Zsuolle brenghen mit een deell knechten. Doe steken sine bewanten de hant op. De ander seden, daer hebben wij gheen bevell van. Soe quam Reiner ten Bussche, de Hacfort vele hadde ghelovet hy solde den forst byvallic werden, he wolde hyer niet nae hoeren, ende hy heet de burgher weder omme trecken nae Zsuoll, want de forst hadde syn gheleide selven by hem, want het quam altyt meer ende meer over de IJssell all an. De burgher sint mit groeter hast ghetoeghen ende de Gelderschen volgheden hem strenghe nae, mer

de burgher quemen tsamen voer in de stath ende de ander quamen nae mit drie vleggende vanckens hent an den boem. Doe liten sy mer een vaneken syen ende de ander waren opghewonden, omme wyss te maken datter weinich wasz ende de stath hadde den forst viff voerwaghen ghesant, omme mit sine guede lueden in te coemen. De forst ghenct te voete en wolde niet eensz op de sitten, ende quam soe te voete voer an ende de knechten dick in ene gheknofft. Ende de Sassenporte wasz boeven wall beset ende oeck de voerpoerte. Ende de van Gelemuden de weren een deell mede in de stath. Ende Robert van Ittersum de wasz mit XX ruter van Rechteren ghecoemen voer de Deserpoerte. Ende ellic leep na den voerst te sine sonder gheweer. Ende oeck de wythgheseth raet lepen mede omme te vernemen hoe de anslach vergaen wolde. Soe ghenghen hem een deell te ghemoete op de voerstath ende heten den forst wele coeme. Ist oeck soe, sprack de forst, se komet niet dan omme liffte ende vruntscap te maken. Mach ick dan ingaen sprack de raet g.h. soe veren de raeth voer in soe stont de furst bij Hacfort, Jan Bentinck ende sin cappellaen ende Cloyn van Haerlem ende meer siner lude. Soe dronghen hem de knechte nae, wel X dicke inden *oerde?*, soe dat de burgher mosten verlaten de hameije ende konden oeck niet toe krijghen de doeren van de poerte, soe heelden daer hoer speessen tusschen. Ten lesten doe leten de van den voeren poerten dat heckke vallen. Doe weken sy achter, off sy de moert hadden gheslaghen. Doe ghenct de doerre toe. Doe sprack de vorst, doe hy sach dat hem syn vollic niet en volghede, Wat nu, laet se daer weder wyth, moet se gheen knechten in hebben? ende Hacforst

sede: mene ghy dat myn g.h. een bedeler isz? Sall hy gheen dinar bij hem hebben. Doe spraken de burgher: g.h., w forstelike ghenade hebben daer well 11^e in; dus wass hy bleeck en roet ende hy wolde daer all weder wyth. Ende der lach ter well vyer onder hecke ende repen, ende de furst de begheerde; men solde det hecke ophalen ende laten hem wyth. Doe ghenct de furst in den raem ende sach over de mure recht of hy daer of springhen wolde ende wenckede den knechten dat sy off wyken solden, dat sy deden. Ende de raeth hadden den furst gheerne in den stath ghehat ende hy wolde niet in. Dus quam daer gheruchte in der stat dat men den furst heelt voer der poerten ende wolden niet in hebben, mer hy wolde selvest niet, want hy sach dat syn anslach vergaen wasz ende dat hy selven in de falle ghevanghen was, de hy andersz hadde gemaect.

Item hyer wyth maeckten sine bewaenten holdende mit hoer vaneken an de plaetsz een anslach ende quemen mit een ghekryt an, omme de poerte op te slaen her Her ende wolden den hoep in hebben ghelaten tsamen. Jan van Angheren ende Jan van Beveren reden by der oerden ende Jasper spranck recht op mit syn vaneken ende hadden ghemeent, het hadde all ghewunnen spel ghewest. Mager Heine stont voer an, Bernt Ketell, Wylm van Goor, Jan van Doesborch, Claes Leygendecker ende meer des fursten bewanten ende steten Jan ther Kulen op syn lyff ende jachtent all wech, dene in den kelder dan der opt boene dan der hen toe huss. Doe wert de clocke gheslaghen. Doe saghen sy dat de Sassenporte wass beset boeven ende beneden. Doe vertoghen sy weder nader plaetsz, want

sy worpen van boven myt guede stene off. Doe wert de klock gheslaghen, wat nu sede de forst. Doe quam Jan ther Kulen g.h. dit isz w g. schult, dat ghy niet in en gaet; hyer is groete oploep ende moert *verscheert*? dat w.f.g. hyer dus buten blivet; alle desse onlusten solden w.f.g. mit een woert ghekyert hebben ist dan nu ghedaen sin. Ghy Jan ther kulen coemt by mij inthoff, so sall w wat segghen. Dus soe ghenct de forst in na de munthe toe ende de gheschichten quemen daer tot hem, alse Arnt van Keppell, Jan ther Kulen, Jan van Tongheren, Albert in den Drenth ende meer. Ende ellick ghenct nae syn herberghe. Dan de furst de begherde all ii^c knechten in te hebben; ten leste quam op 1^c. Doe ghenct in den raem ende sede: ghy bruders trect in der beiden closteren byss merghen, soe sal myn g.h. w doen segghen waer ghy trecken sult en laetet onder w wyth xxv van den dubbelt soldenars ende bevelslude, de sal men inlaten voer de Vischpoerte, ende ontbodet toe Hattem dat myn g.h. myt wille rades ende ghemeente is in Zsuolle. Dit isz dus gheschyet ende men hefft alden nacht sterkeliken ghewact, want de knechten licht ii Dusent legghen op der grafft op dat ghene anslacht en solde maken mit brant of anders van bynnen of van bueten. Soe wert daer alle toerne ende muren beset ende van bynnen de straten mit geschut dat sich nymansz der moytemakers van bynnen konde reppen. Daer aff God sy loff ende danck.

Item doe ghenghen de voerscreven gheschichten tot ten forst in de monte ende seden g.h. ons verwondert niet weinich dat w.g. met sulke hoepe tot ons comt op onsse archste, want sy hem sulcx leten ver-

lueden, sy wolden desse stat plunderen ende delent sylverwerck mit en anderen ende delen alsoe datter niet solde bliven ende planten hyr in nyee lude. De forst sedet het is soe niet, de boeven segghen also syt gheerne hadden. Ten anderen al g.h., w f.g. hadde onsz ghelovet nae inholt w ff. g. breeffs van II den koer voer ons g.h. ende w.g. hebben nu dat lant in ende wij vernemen heer noch knecht dan alle daghen werden wy verdorven. Deventer, Campen moghen over all en wy moghen narghens. Dus laet onsz besien off wij ons mit den coent verliken, of soe verscreven werde an myn g.h. Philippus dat hy onss oeck late passiren. Ten derde g.h. de burgher werden arm en w f.g. hadde onsz toe laten keren IX m. gulden tot onssen schaden. Soe secht Stert renthemeister dat hy den raet hefft ghedaen IIIII dusedt gulden omme daer ellic van te delen tot sinen schaden, ende g.h., nijmansz hefft wat ghekrege dan sy onder hem. Dat will wy ghebetert hebben. Ten vijerden g.h., dat hwss Rechteren wort ghesterct in onsse achterdeell, sulcx iss onss niet ghelovet nae inholt wer g. breven. Dat sal niet meer ghescheden. Ten vyfften g.h., onsse burgher werden belast mit tolle boven wen g. breeff ende wee sint hyr vry. Dvt voerscreven wyllen wy aldus bestellen ghelic ghe beghe(re)n. Ende ghy hebben ons scepen ghekreghen omme de van Ghelemuden te spisen. Dat willen wy nu buten staen, want wij moeten onsse lant ontsetten want onsse viande willen wij onder oghen. Dus quam de voerst wyth Zsuolle ende begheerde dat alle deghene de der stath quaet deden ende mede in den oploep weren voer anghewest solde men vergheven ende het solde oeck vergheten wesen ende bleven. Gelic de furst oeck wolde hebben dat

men Robert mit sinen adherenten solde doen, de doe groete eden zsuoren ende een wile tydensz in poenitencije wyth Zsuolle veren. De forst leet niet aff, hy wolde se daer weder in hebben ende als men hem toe wille deden gheschijen.

Item de forst sande sine rade toe Zsuolle ende hy dede oeck II van den raet en II van der meenten by hem coemen, of het oeck de olopmakers vergheven was, daer men op sede: iae. Dat solde soe echter wesen.

Item oeck sint van den raeth ende ghemeente by den forst toe Arnijm ghewest omme daer scryffte van te syen, dat de dinghe, demen de ridderscap hadde overghescict, dat de waer weer, want sy daer lyff ende zele by bieden to setten dattet niet dan wytghesette loghene weren der Gelderschen op dat hor *oes?* dit toe beste konden liden. Soe begheerden sy hyer van een beweten te hebben ghelic hem ghelovet wert dat sy de Arnijm solden vynden. Hyr wesende acht of X daghe en hebben gheen bescheit ghekreghen dan Knoppert sede der heren secreten sal men har *oes?* altijd niet pupliceren. Hyr mede reyseden sy van daer. Andersz geen bescheyt konden sy krijghen.

Item salige biscop Philippus screeff Zsuoll enen breeff.

Littera Domini Philippi episcopi Trajectensis.

Eerbaer bisondere, soe my korstesz verleden jrst mitten waerheit vernomen hebben de principaell oersake daerdoer ghy luden bekeert ende daer by ghebract sint dat ghy w dus van ons ende onssen kerken van Wttrecht ghekijert ende in onsser viante hande heben ghegheven, als dat men w to verstaen hefft gegheven wij hijer bevorensz mit rede des van Gelder

solden heben doen handelen vm w lude te verderven ende van lyff ende guet te brenghen, twelke de ghene w luden dat anghedragen hebben versyert, ende wij nijee ghedacht, alse wij dat welneer voer heren ffursten ende steden ghenoechsam verantwoert heben. Wolden daer omme well dat ghy II, vijer of meer tot twaleffen toe ende daer onder wyth weer ghemeente jrst daghesz by onsz schichten, den selven wij voer ons ende de onsse oeck voer keiserliker maiesteyt bewanten vrij sterke veilicheit ende gheleide toe schryven, vermitsz dessen, aff ende an te comen ende veilich ende onghelet wederom in hoer ghewaersamheit toe kyren. Wy willen hem sulke onderrichtinghe doen om w luden voert an te brenghen dat ghy ende zy des een benoeghen heben ende claerlike vynden sullen de ghene sullix jrsten anghedraghen, tselven versyert ende ons valseliken overgheloghen hebbet. Gode byvolen, ghescreven wyth onssen sloete Wijck anno xv^c en xxii.

Item Desse breeff ghelesen voer den ghemenen burgheren in de frowenkerke, daer men op reeth, dat men den sulvesten breeff den furst van Gelder solde senden, opdat hy sulk verantwerden toonde. Daer screeff hy weder: live ghetrwee, soe ghy den breeff verstaen voer een moyte breeff, soe verstaen wij oeck ende off Philippus meer screve de verantwoerdet, omme dat wy sine stucken solden verantwerden de sine ere ende heerlicheit antraffen.

Want sy licht in der waerheit daer niet vele teghen costen seggen.

Item soe de furst wth Zsuolle was na den heckevall, soe penssede hy all, hoe hy hem dat weder loenen solde

alle doerch quaet raeth siner bewanten, soe screeff hy hyer Zsuolle Anno etc. XXIII op den Paessavent: live ghetrwee, soe wy w hadden ghelovet Rechteren niet to sterken ende meer, soe ghy dan daghelix alle nijee dingen teghen ons ende onsse attemptiren, soe willen wij Rechteren nae onssen willen stercken ende off w omme w nijee attentiringhe etsz wes overqueme, wes des ghedachtich, dattet w te vorensz isz veerwittighet; hyer mede syt bewaert mitsz dessen breeff. Dessen breeff ghelesen voer raet ende ghemeente altera die Passce, soe heben sy den anders niet konnen verstaen dan voer een ontseggellbreeff ende toghen den olden raet an dat sy dussche stucken mylkanderen toe Arnym toe screven, dat sy hyer mede beweten van hadden, want sy se sterkeliken an hadden ghefallen omme rekenscap willen te heben van der stath guderen. Dene sede als Gerardus coemt dander sede soe, want syt in langhe niet en hadden ghedaen want Gerardus stont voer acht guede mannen en sede: live frenden wijlt een cleijn niet an sijen, want tis hem niet moghelic na hoeren boeke rekenscap te doen, want syt niet scerpelic en heben ghescreven sy en dachten niet datter noch lude solden opstaen de van der stath guet bewetenscap heben sollen willen. Ende Bernt van Ittersum ende Pasma de tuegheden oeck dat Jacop van Wytman III^c gulden myn inbrachte inder schalen, dan hy hadde ontfanghen, etc.

Item soe ghenghen raet ende ghemeente te rade tsamensz metten schulten van Zsuolle Jan Mulert, Egbert Mulert, Henric de Voss pander, Jan van Harst ende heben tsamen ghesproeken: syt vrenden, Desse luden sullen ons noch omme liff ende guet brenghen

want sy weten licht dat de furst sall voer de statt ligghen doer hoeren raeth. Ende sy noch allike stijff bliven int geldersche werck, daer onss ende alden lande niet dan verderff wyth isz ghecoemen, licht by bate de se daer by hadden; soe dunct onsz allen gheraden dat wy se hantvaste maken, soe konnen sy onsz soe niet schaden. Soe heben sy snachts ghevanghen: Dirck Essinck, Jan ter Burch, Jacop ten Water, Otto van Wilsteren, Herbelt Spliteloff, Jan van Beveren, ende sinnen ghesat op de Sassenporte, Essinck op den torne by der schole. Ende de anderen heben voer malkanderen ghelovet dat sy niet ontwyken en solden. Dit dus gheschijet wasser vele romoersz in der stat. Dene sede, het weren diven, dander verraderss, dander guede lude. Dit quam voer den furst, de doe alle sine lyst socht omme de stath te belegghen, dat hy doch langhe te vorensz all in syn sinne hadde, alsy onss selven ontboden de vredighe Gelderschen, dat hyt wolde wreken van den heckevall dat niet wyth syn sin en wyll.

Item soe dan de van Zsuolle orleff eens orleff hadden omme mitten van Campen ende Deventer te callen tot oendrachticheit, dat screeff de vorst off, hy wildet niet liden dat sy woerde heelde. Soe quemen sy mijt malkanderen bynnen Zsuolle dat sy hem verliken wolden om nu voert an ener luden toe syn ende niet langher dus in arronghe mit malkanderen te staen Soe heben hem de onsse ghesacht: vrende van Deventer ende Campen, ghy sint de selve lude de ons eens hebt daer by ghebracht dat ghy seden ende niet en heelden ende men syne versoende viande niet lichteliken gheloven sall soe eghet dit well een goet beraet ende van weer ghemeente mede belivet

dat wyt desz ghelove gheven, want wy well merken dat het orber weer dat de steden weer by ene weren.

Item soe sint de steden wederomme ghecoemen mit hoer vollemacht, van Deventer: Roleff van Twyckell Plaetman ende van Campen: hoer secretaris Breda myt syn volmacht, want de vorst quam voer de stath Zsuolle op selve tyt. Soe heben se mit malkanderen gheraden ende gheslooten dene niet naedess ander voerdell te staen, mede in orlich ende in vede toe treden, wat de ene overghenghe, dat solde de ander overgaen. Dat welke daeromme alsoe niet en geschach, want Jan ten Busch op den poerten sede, seet well toe. De van Deventer heben w eens verraden, dat syt echter niet en doen, de ridderscap en menen u niet. Daer hadde hy mijt sinen guet hulpe toe ghewest dat het soe wasz ghecomen nu de drij steden ende mitten anderen steden sint verenicht nae inholt hoer scrijfften. De van Deventer bleven int belech mede mitten sryver van Campen, ellic sande hem knechten dat Deventer ende Campen mede betaelden. Ende de furst quam an Zsuolle Anno XXIII den achsten daghess in de Apryll en quam van Arnijm an mit sijn gheschut ende hadde ghemeent hy solde *huss?* inghekrege heben voer de Sassenpoerte ende heben soe hemelic in de stat ghecoemen, soe men sede; mer de voerstath wert anghestoykett wtter stat ende mede bescloeten. Soe daer comende mit vijff vaneken knechten ende een deell ruterer, soe sande hy bade dat hy begheerde sprake to holden II of III maell, het wert verbadet dat men gheen sprake solde holden. Dan de Schult quam en sede, wolde hy sprake holden, soe solden de knechten an de IJssell trecken ende

syn f.g. solde coemen mit sinen gueden mannen, men wolde heben gherne hoeren. Dyt verbleeff. De knechten ghenghen ander grafft, mer schoeten daer niet an; ten lesten schoeten sy inder stath ende wonden II of III. Doe schoeten sy wyth alle dat sy konden. Doe ghenghen sy te werken ende makeden schanssen in Buschcloster ende by der molen. Daer, doer de have hen, waer sy de onsse saghen, weren sy gheschoeten, bysonderlinghe van de Voersprakentorne nader maeth bleeff der vele.

Item doe sy daer well acht daghe hadden gheleghen, doe richte forst op syn geschot, de rode hont ende vale styer ende ander falckenetten. Ende schoet den torne neder bijt hecke, dat de onsse weder opkorffeden ende willighen volden ende mes. Daer in bleeff Harman Kamcken ende doe meende men sy solden doe ghestormt heben, want de wynt wasz ost, de graven weren droghe, soe schoeten de onsse soe sterck mitter slanghe ende halve slanghen van den Schoenmakersztorne, dat sy mosten rumen wyth Busch-cloester. Doe leden sy nae de Sassenporte hoer gheschot op de voer rondelen ende oeck op de Sassen-poerte naet hecke ende in III huser by der porten. Soe schoet hy meer hondert schoot mit de II voerscreven stucken. De onsse schoeten well vijer schoet teghen syn ene. Dyt dus ligghende, soe toegher een droncken rot wyth, omme de viande te krencken. Daer bleeff well III over van den onssen sonder profyt. Soe sach de forst dat hy daer bygebracht wasz, dat syn moyte belecht niet en hallep, want hy hem aff hadde ghebrant alle de molen by der stath wyth ghesecht den Roden torne, soe hefft hy hem laten *com-*

poniren? van den ghenen, deet mede an ghenct, alse Deventer ende Campen, want de radesfrunden van beyden steden mit hoeren knechten leghen altyt mede in Zsuolle int belecht; of hy sorghede dat Philippus solde coemen, de overeynde wasz mit VII^c peerden en dry^m toe voet, te wolde Zsuolle ontsetten, de voert hastelic storff, doe verblefft dat; of hy wolde daer gheen meer kost anlegghen. Soe solde hy inholden alle de husen, de hy in hadde ende sine actio de hy hadde solde staen tot comst des nijen bisscops. Soe toech hy daer aff mit halven eren den xxiiij dach syns beleghesz en wasz op Mey avent. Ende de vanghen solden soe bleven sitten tot comsts des nyen bisscops, wellic bestant heelden de Gelderschen nae pynxteren, want do nemen sy de beesten van den mersch ende branden de doeren van der nijer poerten en alle de ronnebomen ende hecken breken sy.

Item. Doe wert ghekoeren her Henric van Beyeren, bisscop Tutrecht omtrent Sacramenti anno etc. XXIII. Soe quam hy hyer niet in Zsuolle eer sinte marten in den wynter. Soe heben sich ghebruct de van Rechteren, omme de stath Zsuolle te enghen ende nemen alle de beesten de sy kregen konden. Ende gheven een ghebot Martini schuddecorff dat nymant een eij in Zsuolle solde brenghen by lyff en guet, daer wyth de stat seer benawet wert.

Item Anno XXIII doe screeff Arriaen van Reden dessen breeff. Ersame, wise, voersichtighe, guede frende, ic waghe v eersamheit guetelic te weten hoe ic verstaen dat v eersamheit mitter stat Campen verenicht solde wesen. Doch niet wetende of ic oeck mynsz schadensz ende elendighe ghevanckenissen, ic voer v

schult gheleden hebbe, de mij en minen kinderen onverwynlic isz, in weer verenighe tot restitucije mynsz schadensz ic an myn lyff, guet ende ere hebbe moten liden, mynre oeck ghedachtich sint ghewest Soe w eersamheit nu de waerheit well *vereysschen?* kont van allent dat mij by v oversten wert opghelacht of des enighesz deels schuldich sin ghewest. Waer omme ic niet andersz dan of ic een mordenaar of mysdedigher in wer stat ghehandelt wert, nae mij den hartoch van Gelder averghelevert, de myn leven heben wolde of dat hwss Laghe, ende alsoe van mij een verreder van mij willen maken, dat ic myns ffursten hwss averleveren solde, wellic wij w ouersten toe mennichfoldighen oeck voer heelden, soe dat ic doer dessen ende meer anderen desser ghelic ten laste den Hartoch vorscr. myn huss Zaetfell voer myn rantsoen aver hebbe moeten gheven, ende alsoe myn lyff, ere hebbe moten copen mit myn hwss dat myn olden voer vele hondert jaren toe behoert hefft, dat mij om gelt noch guet veyll wasz, waeromme w ersamheit behoer woll te beweghen, dat ic so dane en verwynnellen schaden, hoen ende smaetheit onverschult int eijnde niet en behoef te liden. Wert oeck tsake, dat wersamheit mij konden averbrenghen mijt vromen luden, dat ic myn leven lanck ijee daerby, aver of an pijn ghewest, radesz of wetenscap ghehad hebbe, daer etszwass ghehandelt isz der stath Zsuolle en teghen wesen mochte, daarvan willic ten antwort staen ende wylc daer omme ter straffinghe staen van w Eersamheit niet alse een lantszate of ondersate van sinte marten dan of ic wersamheit ingheseten burgher weer, wellic mi niet en behoert the doen, nochtansz mij sulx baven

recht presentire. Ghescreven op Wyck, Anno etc. XXIII den XXIII dach inden Mey.

Item soe sint op sante Fredricus avent epi wyth ghetoghen de knechten van Zsuolle, op guet bestant soe sy meenden, desz nachtesz nae Dipenvene toe ende solde nymansz niet doen. Sy gheleyden den sryver van Campen ende Zsuolle nae Deventer, de nae myn g.h. toeghen toe Hedellborch van den drie steden geschict. Soe toeghen sy nae Deventer ende quemen een deell bynnen. Dyt was kondich de Gelderschen. De quemen daer toe peerde ende toe voet ende beronden closter ende sloghen daer achte doet in de kerken ende op den kerchoff ende vele ghewondet, dander ghelopen ende heben sy ghedryghet te hangen, segghende *ghy heben ghenen?* de copia des bestelszbreuesz is toe Hattem ghesant. Daer heben sy mit ghespot, seggende de Henricus beyerman, clockenspoeler van Zsuolle hefft dessen breeff wythghesant, het cost hem niet helpen. Ten lesten heben wyth ghesat Hacfort, Bemmell, ende Kettell ende heben ghesant twe van de ghevanghen op hoeren eeth. Sij solden gaen niet tot raet noch meente dan tot...? Seet wil ghy w koene heben weder ende w ghevangen loss, kyrt w weder tot onsz, alle dinghen vergheven ende vergheten, want de bisscop de wyll doch dit lant niet heben, want de forst van Gelder hefft dat beste. In sulke lyst stall sy wyth ende sulke loghen omme noch anderwerff willende verdriven den nijen ghekoeren bysscop. Dus soe moste de ghevanghen sitten langhen tyt ende sy wolden sy altyd hangen. Soe heben de van Zsuoll hoer ghevanghen den selven weder willen doen. Dus soe werden sy ten lesten gheredet ende verlosset mit gelde. Mit dessen oneerliken anslach inden closter weren mede, soe men secht,

Robert van Ittersum, Jan van Twenhuse, Helmich Wynter, Eleys syn soen, Jacop Dusterbeke, Waterman ende meer onsser burgheren, de deer dat closter hulpen ontwyen sonder noet of noetsaken.

Item oeck heben de van Rechteren een anslach ghemact ligghende in den Galgenberch toe voete ende by den Kuerhuss te peerde, soe locten sy te burgher wyth, mer God te beschermde sy, sonder groeten schaden, dat sy de stath weder kreghen, want hoer aller verderffnisse wass hem daer verscheert, want de besten burgher weren ghemeenlic wyth. Dussche anslachte macte sy well drymaell op diverse plaetsen omme offte sy enighe disperacy inde stath hadden doen konnen verrisen of sy eet weder hadden moghen comen in de stat omme haere olde arronghe langher te holden eer mijn g.h. hyer sich hadde presentyert, soe dat de stat, in grote armoet quam van kost, van brande, dat vele lude flaw werden, dat mijn g.h. soe lanssem quam. Hoer guederen werden hen affghebrant ende hoer pachten gheboert ende gans Dese en alle dat sy aff quemen, verbranden sy. Deventer ende Campen de ons hadden belovet te helpen, de weren all traech daer in en simulierden mitten Gelderschen, dat sy onbeschadighet bleven ende alle *tonse*¹⁾ ghenc en wech. De forst dat hy mitten steden simulerde dede hy niet wijt lissten, want sy hem vele meer ghelovet hadden dan wij, nae vermoghen der breve vorscr. Dan dat hyt niet alle en konden maken dan off hy hyer enighe twyst wyth hadde konnen doen verrisen tusschen den

1) De *i* wordt in het handschrift meermalen geschreven als *o*; *tonse* kan dus moeten gelezen worden als *tinse* of zuiver als *tonse: het onze*.

dryen steden. Ten lesten heben syt anghegrepen ende heben de stat van Zsuolle ghespiset wijth Campen III vyer maell, soe dat sy ghesterct werden. Doe hefft Stert ghevanghen dry onsser burgheren, de hy liet de oren affsneden ende sande de in Zsuoll op kermisavent an den raet van Zsuolle, dat hem zeer spitede. De van Zsuolle hadden gherne geschadiget op de Gelderschen, mer het wert alle onderhouden van den steden, seden all myn g.h. sall haste comen. De salt maken, dat wyt alle een guet benoeghen sullen heben.

Item soe isz ghecoemen in Zsuolle myn g.h. II daghe voer Sinte Elizabeth ende hadde ghesant voer Rechteren vyer dusent knechten ende even groten hop peerden ende drij steden hadden ellic groete gheschot daer voer ende schoeten den torne welnae een stucken en makeden een anslach, omme dat hwss an te fallen dat wellic verfloech, want de knechten onwillic waren, want sy mer een gulden toe maent hadden. De derde maent solden sy vyer ghehat heben. Soe toghen sy van Rechteren ende legghen in Dipenvene. Ende mijn g.h. wert doe daer openbaer ghehuldet van den loijve by der scholen. Doe toech myn g.h. nae Deventer ende wolde mitten volke eijrst ghewest heben int lant van Gelder eer sy voer Rechteren hadden ghetoghen ende van deer menighe weren oick de van Zsuolle, mer dyt woert al behindert, want de knechten weren mestelik Geldersche bewanten. Dus soe begonde men toe handelen tusschen myn g.h. ende der furst van Gelder, want hy sacht, dat alle syn lant hadde worden verdorven, want myn g.h. hadde vele ruter ende knechten. Ten lesten concludijert, dat de furst van Gelder solde holden tot siner live de ii castele, also Koverden ende

Dipenheim mit allen hoeren toebehoeren, by alsoe sterfft de vorst sonder kinderen, soe sall hy se weder gheven sonder gelt *Sinte Marten*, mer kregen hy kinder, soe solde men sy lossen mit vyfftych dusedent gulden. Ende de stath van Zsuolle solde hem jaerlix gheven tot sinen live v^c gulden op Sinte Lucijendach. Dit voerscreven betalen jaerlix mede de II steden. Ende myn g.h. zal gheven XXX dusedent gulden ende de ridderscap x^m ende drij steden x^m voer de vijer husen: Gelemuden, Enschede, Rechteren, Laghe, ende de solden sy soe langhe voer hoer gelt holden ther tyt doe dat voerscreven gelt den furst weer ghelevert, alsoe gheschae bynnen jaersz bijcantsz. Ende alle de vianden, de drijversz dees Gelderschen warckes gheweest hadden, solden weder by den hoeren moghen comen sonder ontgelteniss des wederhalven angaende, behoudelic sy solden eijrst den heren een eeth doen ende hoer stath. Ende alle ghevanghen solden an beijden tsiden loss wesen op alder kinder dach; alsoe geschac. Soe sint de onsse ontlosset ende seden sy wolden bider stath bliven, sy weren niet meer schuldich den furst dan danderen, dessy anders bewesen, want sy *mosten* eijrst sych laten quiten van den eeth, de syden furst hadden ghedaen eer sy myn g.h. mosten hulden, in den name dat sy wyth Zsuolle bleven van alder kinderdach tenthoe der vyfftych dach in Augusto, behalven Derck Essinck de hulde myn g.h. van stonden an ende bleeff in Zsuolle. Van dessen vreden ghedinct tusschen minen g.h. en den furst van Gelder sint grote besegelde breve van.

Item doe dyt gheschyen was ende ghesont, doe wert myn g.h. bynnen Deventer gehuldet ende voert

in Hasselt, do quam myn here van Hasselt doe were de ghevanghen an Franchuss ende menden mitten heren in groter soleniteijt in te comen, soe dede sy myn here wysen nae Hattem op ander gheleghener tyt. Ende soe toech mijn g.h. weder nae Wijck ende screeff an een dachfort van den ghevanghen ende ballinghen an bynnen Wijnssem, daer se sick wolden verantwoerden alse vrome luden ende dat men sy oneerlic hadde ghevanghen. Hyr quemen myns g.h. raet ende de viff godhuser gestelic ende werlic van Wttert ende ridderscap ende steden van Averijssell ende de raeth van Zsuolle mit haer gesworen meente ende gildemeistersz. Ende de Geldersche rade de quemen mitten ballingen an, soe hefft Jacop van Wijtman ghesproken:

Hoechwerdighe rade der twijer fursten soe gheve ic w toe kennen, hoe ic ende mine ghehandelt sin in Zsuolle buten minen schulde, daer ic niet meer schuldes en hebbe, dan alle deghenen de daer teghens mij staen ende oock in Zsuolle sint, nae vermoghen des breven de ic daer aff hebbe, dat ic dan solde gheschulden syn voer een dijeff ende verreder, de ic noch de mine trwee noch holt sijt ghewest, gelt ende guet laet ic faren. Dan eer is mij om gelt noch guet veyll. Heij Jacop van Wijtman, sacht de Drost van Vollenhoe: isser ijmansz de ghy w eer hebbet ghedaen buten of bynnen Zsuolle de maense aff. Willen se...? weten soe trect hent toe Hasselt. Daer swych hy oep en leet sinen breeff lesen de se XXIII malkanderen gegheven hadden, dat syt malkanderen wolden helpen wythdraghen voer hoer ende hoeren erffgenamen ten bloede toe, etc. Dit beseghelt des frydaghes voer mytfasten anno XXI. Ende seet daer, dat isser menthen toe stendicheit de voergeschreven staet geschijet

was Anno XXI des Sundaghes nae visitationis Mariae, dat nochtansz well drij maent daer nae wass dattet de raeth al hemelic well drij maent toe vorens van den raeth alghemact mitten fursten. Hyr op antwoert mij ghy vrende van Zsuolle, dyt gaet onsse ere ende der onser an ende niet den tractaet.

Item hyer op heben gheantwort de van Zsuolle de het all well te vorens mit mynsz g.h. hadden beraden, ende heben ghesecht: seet ghy vrende wille wij noch meer *serren?* den ander. De tractaet der fursten de benemt alle ondaden an beyden tsenden. Dus wolde wy well dat ghy mitten tractaet vredich weren, al isset teghen ons. Des wolden wij well begheren sede Jacop van Wijtman, neemt de furstelic tractaet, de is guet. Dan omme te hoeren wat ondade buten onssen schulden onsent opghelecht.

Well salt soe syn, Rede der fursten. Dit is onse antwort.

Wy burghermeesteren, scepenen ende raat der stath Zsuolle doen kondich allen luden mitter waerheit certificerende, dat voor ons ghecomen sint Derck Essinck, Bernt van Ittersum, Evert Kokeman, Pasman van Holte, Albert Wicherinck, Goert Claessen, Arnt van Bolten. Ende heben tsamentlic ende ellic bisonder bij hoeren ede ghetueghet ende ghesecht, dat sy niet gheweten heben dat sy voer Hasselt wolden trecken eer tsavensz tusschen acht ende neghen vren doe men des nachtesz daer voert voer toech ende dat de meente doe ther tit daer niet bij en wasz, doe se sulx mit malkanderen in den samentliken rade overdragen ende oeck dat de meente doe niet verbodet en wasz bij hoeren weten. Dan Dirck Essinck, Evert ende Arnt van

Bolten achten mede te weten Dirck Essinck, dat hem in der vesper toe vorensz toe kenne gegheven wert, dat men des nachtesz voer Hasselt wolde. Evert Kokeman, dat hy wall voer de tijt hadde segghen hoeren, dat men voer Hasselt wolde, dan hij wos te tijt niet. Arnt van Bolten dat hem wel voerstonde, dat in den raet voer hen woorde ghewest weren, Hasselt solde ons well dinen ende weer well in to nemen. Noch tueghede Derck Brant, Evert Pasman, Albert Coert ende Arnt voerscreven, dat sy niet gheweten hebben dat men de ridderscap solde vangen off ittesz wes daer van ghehoert, eer sy alle ghevanghen weren. Weder tuegheden de voerscreven alsoe hyer nae volghende beschreven staet. Item Derck Essinck ende Pasman van Holte heben ghesecht by hoeren ede voerscreven, dat sy wall voer raeth ende ghemeente heben hoeren segghen, dat de veranderinghe buten hinder ende schade der burgheren gheschijen solde ende dat men de niet doen en solde, de wterste noet en soldet daer toe brenghen ende dat ment der meente adverteren solde doen en weet niet van weer sulcx ghesecht isz. Item Evert Kokeman hefft ghetueghet ende ghesecht biden eede voerscreven, dat hem wettich isz, dat Jan van den Busche in den rade opghestaen isz ende ghesacht, daer de ghemeente teghenwordich weren, dat de veranderinghe niet ghescheen en solde, de wterste noet en soldet daer toedringhen ende dat het bueten hinder en schade der burgheren geschijen solde. Item Albert Wicherinc hefft ghetueghet dat hy vake ghehoert hefft, dat in den rade ghesecht wert dat de veranderinghe buten hinder ende schaden der burgheren wesen solde, ende dat de niet gheschien en solde, de wterste noet soldet daer to brenghen,

dan en weet niet van weer sullix wert ghesecht. Item Goess Claessen hefft ghetueget by sinen ede voerscr., dat hem woll wettich isz, dat Jan van den Busch ende Jacop van Wytman, weder coemende van den dachfort van den fuersten van Gelder, voer raeth ende ghemeente ghesacht heben, dat de veranderinghe ghescheen solde buten hinder ende schade der burgheren ende dat men der meente adverteren solde, dan en weet niet van weer sullix ghesecht wert. Item Arnt van Bolten hefft bi sinen ede ghetueghet, dat hy wall ghehoert hefft, dat de veranderinghe ghesehyen solde buten hoeren hinder ende schaden ende dattet de wtterste noet daertoe brenghen solde, eer de veranderinghe gescheen solde. Voert sint voer ons ghecoemen Alert Brwer, Lambert ten Over, Jan ther Kulen, Henrick Stocman, Jan van Tongeren, Kerstken van Dipenbroeck, Arnt van Dalleffsen, Harman Zelle, Harman Janssen, Arnt van Keppell, Jan Munther, Henric Munter, Jan Waier Wicher Jacopssen, Seghemont Oxuelde, Harman van Vreden, Albert Janssen, Jacop Tiarssen, Egbert Wicherinc, Henrick van Oetmerssum, Wessel op 't Lueth, Henrich Kangheter ende heben bij hoeren ede secht ende ghetueghet, dat hem wettich ende kondich isz dat Jan van den Busch in den rade opgestaen isz ende hem toeghesecht, eer sy de nottule van de veranderinghe onderteekenen wolden, dat men de veranderinghe niet doen en solde, de wtterste noet en soldet daer toe dringhen ende men soldet der meenthen jrsten weder toe kennen gheven ende solde buten hoeren hinder ende schaden gheschijen ende dat sy op sullic toesaghe de nottule onderteikent hadden. Noch sint voer ons ghecomen Jan ter Borch, Claes ten Toerne, Maister Jacop van Twenhusen, Arnt

Geertsen, Henrick Harstenhorst, Ewalt Werwer, Jacop ter Nemelen, Jan Holthwss ende heben by hoeren eede ghetueghet ende ghesecht, datter meenten toeghesecht is dat de veranderinghe geschyen solde buten hoeren hinder ende schaden ende dat ment hem noch eijrst wittighen solde. Alst hem ghewittighet wert, dan de verwittinghe geschach, was men des nachtes wyth ghetoghen voer Hasselt. Allet sonder arghelist, desz in oerkonde der waerheit, want men versacht wesen der waerheit schuldich isz ghetuech toe gheven, heben wij onser stath secreet seghell hyer beneden opt spacium sbreves doen drucken op Donderdach nae Petri Aduinele Anno XVe ende viffentwijntich.

Item doe dit aldusz ghelesen was voer die raden der twijer forsten, soe heben de ghene de op vrede stonden bijster toe ghehoert, dat men aldus desse sake gehandelt hadde, daer niet vele burgheren beweten van hadden. Ende Jacop van Wijtman vele schone worden ghecalt hadde, werde doe stom, doe hy aldusschen ghetueghenisse hoerde van sinen mede broederen daer hy hem op verleet, soe sweech hy den dach stille. Des anderen daghes doe Slooth, Twyckell wech weren doe kalde hy wat weder. Doe sede hem Albert Janssen dat men secht dat ghy quellike ghewandert heben in der stath guderen, mochte well soe syn, want ghy in menighen jaeren der menten daer gheen rekenscapp van heben willen doen. Ende datter Robert wyt kreech een langen leren budell voll geltsz onghetelt, daer gy oeck gheen rekenscap van hefft ghedaen; wye w hyr wat teghen sede de most voert wtter meenten. Soe sette dij daer in nae ween syn. Doe lacheden der forsten rede ende de Geldersche bewanten weren

daer soe sterck, recht offte syt maken wolden als men toe Diepenvene dede. De van Zsuoll weren weer XII starck, dander scheen over de hondert. Dus woert onlust verboden an beyden tsenden dat sy sich stillen solden, se wolden hen ellic een breeff gheven daer sy sich na heben solden, hyrna bescreven.

Alsoe ettlike radesfonde ende burgheren van Zsuoll der schelinghe ende ghebreken halven, de se vermeenden te heben hoer eeren ende affghenomen guederen antreffende, sych wess hijer toe wyth Zsuolle verholden ende daer in nicht trecken willen, de selve ghebreken weren eijrsten desedijrt, is der halven den viffendach Augusto Anno XXV toe Wijnssem in den cloester vermittsz beiden minen g.h. van Wttrecht ende Gelder reden in bywesinghe der gheschicter vrenden der drijer staten des nederstichtsz accordijert ende verdraghen, dat de voerscr. radesfrunden ende burgheren minen g.l.h. van Wttrecht off den ghenen syn forstelike ghenade daer van bevoell ghevende werde enen behoerliken eeth doen sullen, alsoe hyer nabescreven volghet. Ick sweer ende love den hoechwerdigen in God, hoechgheboeren, duerluchtighen fursten ende heren miner g.l.h. Elect Tutrecht, paellsgrave bij zijn hartoech in Beijeren, trowee ende holt toe sijn, synre ff. g. beste te doen ende argeste te waren ende allent te doen dat een guet ghetrwee ondersate ende gheboeren offte ghesworen burgher der stat Zsuolle schuldich isz te done, soe mij God soe helpe ende syn helghen. Ende soe balde se den eeth ghedaen hebben, sullen se bijnnen ende buten Zsuolle moghen trecken, woenen, velicht ende ongheleth gaen, staen, keren ende verkeren. Ende hoer guederen rustelic ende vredelic, inholt des

tractatesz, ghebrueken ende den ghenen dent noch niet gheleghen en weer inden Stichte van Wttrecht off bynnen Zsuolle te woenen, sallen niet ghehouden syn den voerscreven eeth te doen dan alsoe int sticht off stath Zsuolle willen coemen woenen, ende evenwell gastesz ghewise alsoe ander mijnsz g.h. van Gelder of ander Wythemesche ondersaten daer incomen ende hoer guederen nae vermoghen des tractatesz onbehindert ghebrueken. Oeck sall sick nymant an beiden parthyen de ene den anderen mit worden, noch mit werken keren ende off sullic van den eenre of van de ander siden gheschede, soe sall een yder forst de sine, de hem bedwenkelic weren, alsoe vredebrekersz straffen an lyff ende guet. Ende off de schelinghe ende ghebreke dee eer ende ghevenckenisse antreffen, sullen de gheschichte rede ellic sinen forsten anbrenghen, omme daer in te laten gheschien als behoeren ende billick syn sall ende want dit vorscr. steet op dach ende jaer vorscr. voer een guet affgheschyt ghenoomen isz. Heben desz tot orkonde twee van beider fursten rade desser zedelen vijer onderteekent te weten van mijns g.l.h. van Wttrecht: de werdighe, hoechgheleerde meister Gereyt Sukerraeth, docter ende officyaell, Fredrick Soldernacker, arffkokemeistert des romeschen ricksz; van weggen myns g.l.h. van Gelder: Henrick de Graeff, erffoghet tot Arkelansz, Arnt van Grwythusen, lycencyaet beider rechten. Van welke sedulen den fursten rede ellic ene behouden ende dander twee parthyen ellic ene overgheleuert heben alleensz ludende. Fnisz est Anno etc. XXVI.